'BLA DUBJU TA' XEJN'

CAST:

PURTIER TAL-QORTI...

SKRIVAN TAL-QORTI..

MHALLEF..

AVUKAT BORG BUGEJA...

SPETTUR TAL-PULIZIJA..

AVUKAT MIFSUD CAMILLERI...

FIZZJAL TAL-HABS..

MRS. RIZZO..

TABIB VELLA AZZOPARDI...

TABIB HILI SAID...

MISS. CACHIA..

AVUKAT PISANI..

NETTA MIFSUD CAMILLERI..

SKRIVANA TAL-QORTI...

‘BLA DUBJU TA XEJN’

(Beyond Reasonable Doubt)

‘Thriller’

ta’

Jeffrey Archer

Maqlub u addattat ghall-Malti

Minn

Chev. Tony C Cutajar.

‘BLA DUBJU TA’ XEJN’

CAST:

PURTIER TAL-QORTI……………………………………………………..

SKRIVAN TAL-QORTI……………………………………………………

MHALLEF…………………………………………………………………..

AVUKAT BORG BUGEJA………………………………………………

SPETTUR TAL-PULIZIJA………………………………………………

AVUKAT MIFSUD CAMILLERI………………………………………

FIZZJAL TAL-HABS……………………………………………………..

MRS. RIZZO………………………………………………………………

TABIB VELLA AZZOPARDI…………………………………………

TABIB HILI SAID………………………………………………………..

MISS. CACHIA…………………………………………………………..

AVUKAT PISANI……………………………………………………….

NETTA MIFSUD CAMILLERI………………………………………

SKRIVANA TAL-QORTI………………………………………………

BLA DUBJU TA' XEJN

MAQLUBA GĦALL-MALTI MINN CHEV TONY C CUTAJAR

ATT 1

Il-Ġuri
Fil-qorti filgħodu. Preżenti l-Purtier, l-Iskrivan, Dr. Thomas Borg Bugeja, Dr. Robert Pisani Bonello, Uffiċjal tal-ħabs, Dr. Salvatore Mifsud Camilleri, Joe Cachia u l-istenografu.

Purtier fil-qorti. Qumu bilwieqfa. (*Kulħadd iqum bilwieqfa. Jidħol l-Imħallef*)

Skrivan. (*jindirizza lill-ġurija, jiġifieri lill-udjenza*) Membri tal-ġurija, Dr. Salvatore Mifsud Camilleri huwa akkużat bi qtil. Huwa jiddikjara li mhuwiex ħati. Għalhekk xogħolkom hu li tisimgħu l-evidenza u tgħidu jekk huwiex ħati jew le.
Mħallef. Sinjuri, kull wieħed u waħda minkom intom membri tal-ġurija li d-dmir solenni tagħkom hu li tgħidu jekk Dr. Salvatore Mifsud Camilleri huwiex ħati ta' qtil jew le. Dan il-każ diġà kellu ħafna pubbliċità sensazzjonali iżda dan m'għandux jinfluwenzakom. Intom ħadtu ġurament li tagħtu verdett veru skond l-evidenza. L-unika evidenza li tgħodd hija dik li tinstema' f'din il-qorti. Meta ~~tmorru lura~~ d-dar, il-familji tagħkom u l-ħbieb żgur li se jistaqsukom x'kontu qed tagħmlu l-qorti. Jekk issemmu dan il-każ, mhux talli jistaqsukom kif taħsbuha talli anke jagħtukom il-veduti tagħhom. Iżda dawk ma ħadu l-beda ġurament u ma semgħu l-ebda ~~evidenza~~. Fl-esperjenza tiegħi huma dawk li qatt ma jersqu lejn il-qorti li jkunu żguri dwar x'għandu jkun il-verdett. Il-ġustizzja ssir biss skond it-tagħrif li jingħata u mhux skond ~~l-influwenza~~. Għalhekk jekk jogħġobkom titkellmu ma' ħadd dwar dan il-każ u tħallu lil ħadd ikellimkom dwaru. Intom u intom biss tiddeċiedu jekk Dr Salvatore Mifsud Camilleri hux ħati ta' qtil jew le. Iva, Sur Avukat Borg Bugeja.

Borg Bugeja. Sur Imħallef, membri tal-ġurija. F'dan il-każ jiena qed nidher għan-nom tal-Prosekuzzjoni flimkien mal-ħabib tiegħi s~~Sur~~ Joe Cachia. L-akkużat iddeċieda li jiddefendi lilu nnifsu. Bil-permess tas-Sur Imħallef, l-akkużat se jiġi assistit mill-ħabib tiegħi Dr Pisani ~~Bonello~~. Membri tal-ġurija, il-Prosekuzzjoni mhix se ttawwal iżżejjed f'dan l-indirizz tal-ftuħ għax jiena naf żgur li se ssibu dan il-każ wieħed sempliċi kemm jista' jkun.
Mħallef (*jintervjeni mill-ewwel*) Jiena se nieħu interess speċjali fl-argument tiegħek, Dr Borg Bugeja. F'esperjenza ta' iktar minn erbgħin sena, jien għadni qatt ma ltqajt ma' każ sempliċi.
Borg Bugeja. Sur Imħallef, Membri tal-ġurija, se ssibu li hawn għandna kap wieħed biss ta' akkuża – dak ta' qtil. Huwa delitt deliberatkiesaħ u biered u mhux aċċidentali tas-sinjura Netta Mifsud Camilleri, minn żewġha l-avukat Mifsud Camilleri. Membri tal-ġurija, mhux pjaċir tiegħi li nidher għall-Prosekuzzjoni f'din l-okkażjoni. Dr. Mifsud

Camilleri kellu karriera legali mill-aqwa li naf żgur li tafu daqsi li kien meqjum fl-avukatura. Kien il-President tal-Kunsill ta' l-Avukati. Għalhekk tapprezzaw kemm se jkun diffiċli għalija li nippreżenta ruħi hawn kontra wieħed mill-kollegi tiegħi. Jiena ma ppruvajtx nevita din ir-responsabbiltà serja għax nemmen li ħadd mhu 'l fuq mil-liġi u li l-ġustizzja trid dejjem tidher li qed issir. Il-Prosekuzzjoni se tippreżenta każ li bla ebda dubju ta' xejn jikkonvinċikom, membri tal-ġurija, li Dr. Mifsud Camilleri għax ried qatel lil martu fis-sigħat bikrin ta' l-24 ta' Marzu ta' din is-sena. Il-Prosekuzzjoni se turi wkoll li r-relazzjoni bejn Dr. Mifsud Camilleri u martu ma kinitx tajba u li qabel sar il-każ kienet saret ostili. Kmieni filgħaxija huma kellhom xi jgħidu b'mod miftuħ u li jinstema', u iktar tard, meta tfaċċat l-opportunità li jivvalena lil martu, Dr. Mifsud Camilleri ħatafha b'idejh it-tnejn biex jeħles minn mara li kienet lejali u ddedikata. Il-Prosekuzzjoni se tkompli turi kif huwa għax ried taha doża żejda ta' mediċina ħażina li wasslitha għall-mewt. Il-Prosekuzzjoni se ssejjaħ xhieda biex turi l-mottiv ċar għal dan il-qtil premeditat, u l-iktar importanti, xhud ta' l-istess qtil. Il-Prosekuzzjoni mhi se tħalli l-ebda dubju dwar l-azzjonijiet ta' Dr. Mifsud Camilleri fis-sigħat bikrin ta' dik l-għodwa fatali ta' Marzu u intom mhu se jkollkom l-ebda alternattiva oħra ħlief li ssibu lil Dr. Mifsud Camilleri ħati. Sur Imħallef, insejħu l-ewwel xhud, l-Ispettur Charles Tonna.

Il-Purtier iqum minn postu u jsejjaħ lill-Ispettur Tonna mill-bieb ta' l-awla. Jidħol l-Ispettur li meta jindirizza lill-ġurija jħares dritt lejn l-udjenza. Ix-xhieda kollha jagħmlu l-istess ħaġa biex l-udjenza tħossha parti mill-ġurija.

Purtier. L-ispettur Charles Tonna bil-Malti u bil-ġurament jgħid, "Naħlef u ngħid is-sewwa, is-sewwa kollu u xejn ħlief is-sewwa. Hekk Alla jgħinni." Issa, bus is-salib.
Borg Bugeja. Inti jismek Charles Tonna u inti spettur prinċipali ma' l-Iskwadra tad-Delitti, sewwa qed ngħid?
Tonna. Iva.
Borg Bugeja. Fl-24 ta' Marzu ta' din is-sena meta nqatlet Netta Mifsud Camilleri...
Mifsud Camilleri. Oġġezzjoni, Sur Imħallef.
Borg Bugeja. Niskuża ruħi. Imissni għedt meta mietet.
Mifsud Camilleri. Anke jekk ma kinitx l-intenzjoni tiegħek li tgħid hekk.
Borg Bugeja. Spettur, naħseb li inti tista' tippreżenta kopja taċ-ċertifikat tal-mewt. Sur Imħallef, huwa dokument fil-kaxxa tal-ġuri. Taħt ir-ras "Kawża tal-Mewt" x'hemm miktub, Spettur?
Tonna. Iċ-ċertifikat jgħid li kienet mewta naturali, Sur Avukat, iżda wara hemm il-kelma "Lymphosarcoma".
Borg Bugeja. Dak iż-żmien kellek xi raġunijiet validi biex tiddubita l-verità taċ-ċertifikat?
Tonna. Le.
Borg Bugeja. Ħadd ma ġie b'xi informazzjoni biex juri li dik ma kinitx mewta naturali?
Tonna. Ħadd.
Borg Bugeja. Dr Mifsud Camilleri qatt ipprova jagħmel xi kuntatt miegħek jew ma' xi pulizija oħra?
Tonna. Le, qatt.
Borg Bugeja. Mela x'ġagħlek tibda tissuspetta, Spettur?
Tonna. Meta l-għassa tal-pulizija rajt lis-serva tas-sinjura Mifsud Camilleri.

Borg Bugeja. Dakinhar is-serva għamlet u ffirmat xi stqarrija?
Tonna. Iva.
Borg Bugeja. X'kienet tgħid dik l-istqarrija?
Tonna. Fiha s-serva qalet li kienet rat lill-avukat Mifsud Camilleri jivvalena lil martu fis-sigħat bikrin ta' l-24 ta' Marzu. Qalet li ratu jagħtiha doża fatali ta' Cyclotoxelix meta bilfors kien jaf li kienet diġà ħadet l-istess doża ftit sigħat qabel. Qalet li ratu jqegħdhielha fil-kikkra tat-te.
Borg Bugeja. Allura int x'għamilt meta sirt taf b'din l-istqarrija, Spettur?
Tonna. Ġibna ordni biex naqilgħu l-katavru tagħha mill-qabar.
Borg Bugeja. U dik l-ordni twettqet?
Tonna. Iva. (*Jaqra min-noti tiegħu*) Il-patoloġista prinċipali Alfred Formosa kkonferma li fil-ġisem kien hemm ammont għoli ħafna iktar ta' Cyclotexelix mid-doża normali tal-ġimgħa.
Borg Bugeja. Sur Imħallef, ir-rapport tal-patoloġista qiegħed fil-kaxxa tad-dokumenti tal-ġuri. Meta d-doża żejda ġiet ikkonfermata mill-patoloġista x'azzjoni ħadt?
Tonna. ~~Intervistajt~~... (*jiċċekkja man-noti*) lil Dr. Vella ~~Azzopar~~di, it-tabib tas-sinjura Mifsud Camilleri, lis-serva u anke lill-avukat Mifsud Camilleri. Wara għamilt rapport u bgħattu lid-Direttur tal-Prosekuzzjonijiet Pubbliċi.
Borg Bugeja. Sewwa. U jekk kellek indikazzjonijiet ċari li Dr. Mifsud Camilleri seta' kellu x'jaqsam ma' l-ivvalenar ta' martu għaliex ma arrestajtux mill-ewwel?
Tonna. Ħassejt li ma kienx ikun prudenti narresta l-President tal-~~Kunsill~~ ta' l-Avukati u nakkużah bi qtil mingħajr l-awtorità tad-Direttur tal-Prosekuzzjonijiet Pubbliċi.
Borg Bugeja. Sewwa. Wieħed mhux se jaqbad jarresta xiħadd hekk ~~għoli~~ bħall-avukat Mifsud Camilleri jekk ma jkunx assolutament żgur mill-pass li jkun se jieħu...
Mifsud Camilleri. Noġġezzjona, Sur Imħallef. Kumment bħal dan mhuwiex f'postu għax juri preġudizzju, anke jekk huwa tipiku.
Mħallef. Iva, Sur Avukat, għandek tevita li tkun imħallef, ~~ġuri~~ u anke prosekutur fl-istess ħin.
Borg Bugeja. Niskuża ruħi, Sur Imħallef. Jien ridt biss li l-ġurija tifhem l-attenzjoni u t-tolleranza li wera l-Ispettur qabel ma ħaseb biex jarresta lill-avukat Mifsud Camilleri. Tista', Spettur, tgħid lill-ġurija x'ġara wara?
Tonna. Ġibt mandat ta' arrest. Lill-avukat arrestajtu wara nofsinhar tal-11 ta' April... (*jiċċekkja fin-noti*) fid-dar tiegħu u akkużajtu bil-qtil ta' martu.
Borg Bugeja. Meta arrestajt lill-avukat Mifsud Camilleri kif ġab ruħu dakinhar?
Tonna. Deher... bħal wieħed mitluf.
Borg Bugeja. Deher bħal wieħed mitluf. Qal xi ħaġa?
Tonna. Ma għamel l-ebda stqarrija.
Borg Bugeja. M'għamel l-ebda stqarrija meta kien qed jiġi arrestat għall-qtil ta' martu?
Tonna. Le.
Borg Bugeja. Grazzi, Spettur. (*Joqgħod bilqiegħda*)
Mħallef. Tixtieq tinterroga lix-xhud, Dr ~~Mifsud Camill~~eri?
~~Mifsud Camilleri~~. Iva, Sur Imħallef. Spettur, meta tarresta lil xiħadd m'intix suppost tinforma lill-persuna akkużata li m'għandhix għalfejn tagħmel stqarrija?
Tonna. Iva, hekk suppost.
Mifsud Camilleri. Hekk għamilt f'dan il-każ?
Tonna. Le.

Mifsud Camilleri. Għaliex le?
Tonna. Ħassejt li ma kienx hemm bżonn meta din il-persuna kienet l-ogħla awtorità legali fil-pajjiż.
Mifsud Camilleri. Jiġifieri ma mxejtx skond il-proċedura rrakkomandata?
Tonna. Le.
Mifsud Camilleri. Spettur, jekk ~~jiena~~ Mifsud qtilt lil marti skond kif indikat mill-Prosekuzzjoni, ma taħsibx li jiena stajt ~~faċilment~~ qridt l-evidenza billi ~~ħadtha fi krematorju minflok dfintha iċ-ċimiterju?~~
Tonna. Ħafna mill-kriminali jaħsbu li huma iktar bravi mil-liġi. Is-soltu għalhekk naqbduhom.
Mifsud Camilleri. Inti għedt lill-qorti li ~~jien~~ dehert bħal wieħed mitluf meta arrestajtni. Ma setgħetx din kienet reazzjoni naturali wara l-mewt ta' marti u wara dak kollu li nqala' għalxejn fil-post-mortem?
Tonna. Ma nistax ngħid. Dakinhar kien ġimgħat wara.
Mifsud Camilleri. Ġimgħat wara? Jgħidu li r-Reġina Victoria damet imdejqa għal għerbin sena sħaħ wara l-mewt ta' żewġha. M'għandix iktar mistoqsijiet, Sur Imħallef.
Mħallef. Spettur, Dr Mifsud Camilleri deher imdejjaq qabel għedtlu li kont se tarrestah?
Tonna. Diffiċli tgħid, Sur Imħallef. Jiena kont nervuż ħafna dakinhar meta ġejt biex narresta lill-President ~~tal-Kunsill~~ ta' l-Avukati. Qbadt u akkużajtu hekk kif dħalt mill-bieb.
Mħallef. Mm... Grazzi, Spettur. Ix-xhud l-ieħor, Sur Avukat.
~~Borg Bugeja~~. Sur Imħallef, nixtieq insejjaħ lil Stella Rizzo.

Tidħol Stella Rizzo

Purtier. Stella Rizzo, bil-Malti u bil-ġurament tgħid, "Naħlef u ngħid is-sewwa, is-sewwa kollu u xejn ħlief is-sewwa. Hekk Alla jgħinni." Issa bus is-salib.
Mħallef. Trid tpoġġi bilqiegħda, sinjura Rizzo?
Rizzo. Le, grazzi, nibqa' bilwieqfa.
Mħallef. Int taf.
Borg Bugeja. Inti Stella Rizzo?
Rizzo. Iva.
Borg Bugeja. Fejn toqgħod?
Rizzo (*minn taħt l-ilsien*) Bilfors irrid ngħidlek, meta hawn hu preżenti? (*Hi u turi lil Mifsud Camilleri)*
Mħallef. Miniex nisimgħek.
Rizzo. Bilfors irrid ngħidlek meta hawn hu preżenti?
Borg Bugeja. Le, ma naħsibx li hemm bżonn. Iżda qabel ma kontx toqgħod fid-dar tas-sinjura Netta Mifsud Camilleri?
Rizzo. Iva.
Mħallef. Jekk jogħġbok indirizza t-tweġibiet tiegħek lill-ġurija, sinjura.
Borg Bugeja. U inti kont taħdem bħala serva fid-dar ta' Netta Mifsud Camilleri, sewwa qed ngħid?
Rizzo. Iva. Ħdimt mas-sinjura għal iktar minn seba' snin u għext fid-dar tagħhom għal kważi tliet snin wara li telaqni żewġi. Iżda issa qiegħda mpjegata xi mkien ieħor.

Borg Bugeja. Nixtieq nibda billi nistaqsik x'tiftakar dwar il-lejla tat-23 ta' Marzu, minn meta l-avukat Mifsud Camilleri wasal id-dar.
Rizzo. Iva, Sur Imħallef.
Borg Bugeja. Jiena miniex l-imħallef. Jiena l-avukat Borg Bugeja.
Rizzo. Iva, Sur Avukat.
Borg Bugeja. Dakinhar l-avukat Mifsud Camilleri wasal id-dar tard jew kmieni?
Rizzo. Tard. Kważi dejjem kien jasal tard.
Borg Bugeja. U dan kien jaqla' l-inkwiet bejn l-avukat u martu, hux hekk?
Rizzo. Le, mhux martu. Hu kien dejjem ikollu xi jgħid magħha, anke fuq l-iċken ħaġa, speċjalment meta kien ikun f'burdata ħażina.
Mifsud Camilleri. Irrid noġġezzjona, Sur Imħallef. Li qed tgħid mhux minnu...
Mħallef. Issa jkollok ċans tinterrogaha. Dawn l-affarijiet inti tafhom sew.
Borg Bugeja. Jiġifieri l-avukat Mifsud Camilleri wasal id-dar tard u martu dehret inkwetata minħabba f'hekk.
Rizzo. Iva. Qaltlu li kien fis-sakra u li x-xorb kien se jeqridlu moħħu.
Borg Bugeja. U huwa x'wieġeb?
Rizzo. Qabad jirrabja u jgħajjat magħha. Qalilha, "Se jiddispjaċik għal dak il-kliem, mara." U refa' jdejh fuqha.
Borg Bugeja. Rajtu jerfa' jdejh fuqha?
Rizzo. Le, iżda smajtha titolbu biex ma jerġax.
Borg Bugeja. Mbagħad x'ġara?
Rizzo. Jiena ppruvajt inġib skuża biex nerġa' nidħol fis-salott.
Borg Bugeja. U rnexxielek?
Rizzo. Iva. Għamiltilha kikkra kafé u dħalt kmieni biex nagħtiha l-pilloli.
Borg Bugeja. Iva, issa niġu għal dik. Ħa nsaqsik ħaġa. L-avukat xorob ħafna dik il-lejla?
Rizzo. Meta wasal id-dar kellu riħa ta' xorb imbagħad xorob flixkun inbid u iktar tard flixkun ieħor. Naf għax jien sbarazzajthom.
Borg Bugeja. Jiġifieri sa tard filgħaxija taħseb li kien fis-sakra?
Mifsud Camilleri. Sur Imħallef, noġġezzjona. Dik hija mistoqsija oħra offensiva għall-aħħar u li tissuġġerixxi tweġiba li jixtieq hu.
Borg Bugeja. Tajjeb, tajjeb. Mela ħa nħalluha li l-avukat Mifsud Camilleri wasal id-dar b'riħa ta' xorb fuqu u wara xorob żewġ fliexken inbid oħra. Niddubita kemm Dr Mifsud Camilleri jista' jgħid li dik kienet mistoqsija li tissuġġerixxi dak li nixtieq jien.
Mifsud Camilleri. Le, lanqas biss hija mistoqsija.
Borg Bugeja. Rizzo, kont qed tgħid lill-qorti li kont qed tfittex skuża biex terġa' tmur lura fis-salott. Sewwa qed ngħid?
Rizzo. Iva, dħalt malajr kemm jista' jkun biex nagħtiha l-pilloli ħalli tkun tista' teħodhom u tidħol torqod.
Borg Bugeja. U x'kienu dawn il-pilloli?
Rizzo. Darba fil-ġimgħa kienet tieħu pillola ta' ġimgħa u kull filgħaxija kienet tieħu pillola ta' l-irqad.
Borg Bugeja. X'jiġifieri pillola ta' ġimgħa?
Rizzo. Hija pillola ħamra kbira qawwija ħafna, iżda ma nafx ngħid isimha.
Borg Bugeja. Sur Imħallef, naħseb li Rizzo qed tirreferi għal Cyclotoxelix. U dak il-lejl, hija ħadet din il-pillola ta' ġimgħa, il-ħamra?
Rizzo. Iva.

Borg Bugeja. Mbagħad ħadet il-pillola ta' l-irqad, hux?
Rizzo. Iva. Kienu xi l-għaxra nieqes kwart.
Borg Bugeja. Jiġifieri ma kinitx ħadet il-pillola l-ħamra mill-inqas tmint ijiem qabel, hux hekk?
Rizzo. Iva, sewwa qed tgħid. Dawk kienu l-ordnijiet tat-tabib Dr. Vella Azzopardi.
Borg Bugeja. Qed nifhem. U l-avukat kien fil-kamra dak il-ħin?
Rizzo. Iva, hemm kien.
Borg Bugeja. U ra dak li kien qed jiġri?
Rizzo. Żgur. Mhux hemm bilwieqfa ħdejna kien?
Borg Bugeja. Iżda kien jaf liema pillola kienet qed tieħu martu?
Rizzo. Bilfors li kien jaf għax kull meta kont nagħtihielha dejjem kont nirreferi għaliha bħala l-pillola ta' darba fil-ġimgħa.
Borg Bugeja. Dejjem? Jiġifieri l-avukat kien semgħek tirreferi għaliha b'dak il-mod ħafna drabi qabel.
Rizzo. Iva, kemm-il darba.
Borg Bugeja. Sewwa. Mbagħad x'ġara?
Rizzo. Hi u żewġha telgħu fil-kamra tas-sodda tagħhom.
Borg Bugeja. Mbagħad int mort torqod?
Rizzo. Iva, iżda mhux qabel ma għoddejt il-pilloli l-ħomor.
Borg Bugeja. Dejjem kont tagħmel hekk?
Rizzo. Iva, dejjem.
Borg Bugeja. U kemm kien hemm pilloli ħomor fil-flixkun?
Rizzo. Kien hemm sebgħa.
Borg Bugeja. Sebgħa? Inti żgura milli qed tgħid, Rizzo?
Rizzo. Iva, iktar minn żgura.
Borg Bugeja. Wara li mort f'kamartek x'ġara?
Rizzo. Rqadt kważi mill-ewwel. Iżda qomt f'nofs ta' lejl.
Borg Bugeja. X'ħin kien?
Rizzo. Xi t-tlieta. Ma nafx x'kien li qajjimni, iżda ħsibt li kienet is-sinjura għax spiss kienet tqum f'nofs ta' lejl u tinżel isfel biex tagħmel kikkra te. Għalhekk jiena lbist id-dressing gown u nżilt isfel.
Borg Bugeja. U x'rajt?
Rizzo. Kien hemm l-avukat flimkien mas-sinjura.
Borg Bugeja. Iva?
Rizzo. Qgħadt inħares lejhom mit-taraġ iżda huma ma setgħux jarawni. L-avukat kien wieqaf warajha. Rajtu jitfa' fit-te pillola oħra ta' darba fil-ġimgħa. Miskina, hi ma ratx x'kien qed jagħmel iżda jien rajtu.
Borg Bugeja. Rizzo, inti żgura liema pillola tefa' fit-te l-avukat Mifsud Camilleri?
Rizzo. Iva, rajt kollox minfejn kont.
Borg Bugeja. Kif stajt kont daqshekk żgura?
Rizzo. Minħabba l-kulur tal-pillola li hi ħamra. Barra minn dan, jiena rġajt għoddejthom wara.
Borg Bugeja. Erġajt għoddejthom. Kemm kien hemm din id-darba?
Rizzo. Sitta.
Borg Bugeja. Sitta! Meta rajtu jitfa' l-pillola l-ħamra fit-te għaliex ma tkellimtx?
Rizzo. Għax bżajt li seta' jagħmilli xi ħaġa.

Borg Bugeja. Bżajt li seta' jagħmillek xi ħaġa? Jekk jogħġbok spjega lill-ġurija għaliex kont tibża' minnu.
Rizzo. Għax għandu natural vjolenti ħafna u għax spiss kien jgħajjat miegħi. Bħal ma kien jgħajjat mas-sinjura. Għalhekk qgħadt kwieta għax kont imbeżża' li jekk ngħid xi ħaġa seta' – ma tafx int? – jerfa' jdejh fuqi wkoll.
Borg Bugeja. Iżda iktar tard inti għamilt stqarrija lill-pulizija, hux?
Rizzo. Iva għax ħassejt li m'għandux jgħaddiha lixxa, qisu qatt ma kien ġara xejn.
Borg Bugeja. Inti taf x'inhuma l-konsegwenzi ta' dan kollu li qed tgħid lill-qorti, hux, Rizzo?
Rizzo. Iva, naf. Jiena rajtu joqtolha.
Borg Bugeja. M'għandix iżjed mistoqsijiet x'nagħmel.

Rizzo tkun se tħalli postha.

Mħallef. Stenna, sinjura. Naħseb li Dr Mifsud Camilleri għandu xi mistoqsijiet x'jagħmillek.
Mifsud Camilleri. Żgur li għandi, Sur Imħallef! Nixtieq nibda, Rizzo, b'dak li għedt li tiftakar dwar il-lejla tat-23 ta' Marzu.
Rizzo. Nibqa' niftakar kull ma ġara f'dik il-lejla sakemm immut. Qatt m'jien se ninsa.
Mifsud Camilleri. Meta inti tajt il-pillola lil marti, jiena fejn kont bilwieqfa?
Rizzo. Fil-kamra mas-sinjura.
Mifsud Camilleri. Iva, iżda fejn fil-kamra?
Rizzo. Ħdejn il-mejda tax-xorb.
Mifsud Camilleri. Int żgura minn dan?
Rizzo. Iva, żgura.
Mifsud Camilleri. Iżda dik il-mejda qiegħda fit-tarf l-ieħor tal-kamra minfejn kienet marti bilqiegħda, mhux hekk?
Rizzo. Iva.
Mifsud Camilleri. Jiġifieri jista' jkun li jiena ma stajtx nara liema pillola ħadet marti.
Rizzo. (*iċċaqlaq spallejha*) Ma nafx.
Mifsud Camilleri. Eżattament. Issa rrid niġi għal dak li għedt li rajt ftit sigħat wara.
Rizzo. Stenna ftit. Jiena sejjaħtilha l-~~pillola~~ ta' darba fil-ġimgħa, għalhekk inti kont taf.
Mifsud Camilleri. Inti qed tgħid hekk!
Rizzo. U inti qed tgħid il-kontra!
Mifsud Camilleri. Inti għedt li kont fuq it-taraġ u rajt lili npoġġi l-pillola fit-te ta' marti.
Rizzo. Iva, hekk għedt.
Mifsud Camilleri. U int kont taf li kienet il-Cyclotoxelix għax il-pillola kienet ħamra, hux hekk?
Rizzo. Iva.
Mifsud Camilleri. Tajjeb. Kemm taħseb li hemm bogħod mit-taraġ sal-pultruna fejn kienet bilqiegħda marti?
Rizzo. X'jiġifieri?
Mifsud Camilleri. Jien naħseb li taf eżatt x'jiġifieri, iżda ħa nagħmilhielek iktar faċli. Taħseb li int kont bogħod daqs kemm int bogħod minni bħalissa?
Rizzo. (*iktar ċerta tagħha nnifisha*) Iva. Kważi l-istess distanza.

Mifsud Camilleri. Tajjeb. Mela naħseb li tista' tgħidli x'kulur huma dawn il-pilloli f'dawn it-tliet fliexken. (*Joħroġ tliet fliexken mimlija bil-pilloli*)
Borg Bugeja. Sur Imħallef, wasalna fi stat li l-akkużat se joqgħod jagħmel logħob tal-bużullotti?
Mħallef. Jiena daqsek għandi l-kurżità biex inkun naf. Kompli, Dr. Mifsud Camilleri.
Mifsud Camilleri. X'kulur huma dawn il-pilloli f'dan il-flixkun, Rizzo?
Rizzo. Blu.

Kienu ħodor. Mifsud Camilleri juriha flixkun ieħor.

Rizzo. Ħomor.

Twieġeb sewwa. Mifsud Camilleri juriha flixkun ieħor.

Rizzo. Ħodor.

Twieġeb ħażin għax kienu blu.

Cachia goes for pills

Mifsud Camilleri. Qtajt waħda minn tlieta, Rizzo. Ma nistgħux ngħidu bla dubju ta' xejn. U jekk miniex sejjer żball, ħdejn marti kien hemm *żewġ* fliexken tal-pilloli. X'kien il-flixkun l-ieħor?
Rizzo. ~~Il-pillo~~li ta' l-irqad.
Pirmli

Borg Bugeja jitkellem minn taħt l-ilsien ma' sieħbu Joe Cachia li jaqbad u joħroġ mill-awla.

Mifsud Camilleri. Marti setgħet tieħu iktar minn pillola waħda ta' l-irqad?
Rizzo. It-tabib ma tani l-ebda ordni dwar dawk il-pilloli.
Mifsud Camilleri. Mela ħallini nistaqsik jekk kultant marti kinitx tieħu iktar minn pillola waħda ta' l-irqad meta ma setgħetx torqod?
Rizzo. Iva.
Mifsud Camilleri. Mela jista' jkun li inti rajtni nqiegħed fit-te tagħha pillola ta' l-irqad, mhux hekk?
Rizzo. Le, mhux hekk kien. Kienet il-~~pillo~~la (pirmla) l-ħamra ta' darba fil-ġimgħa.
Mifsud Camilleri. Jista' jagħti l-kas li wara dak iż-żmien kollu li qattajt ma' marti, inti bqajt ma fehemtx ir-relazzjonijiet li kellna bejnietna?
Rizzo. X'jiġifieri?
Mifsud Camilleri. Eżattament dan li qed nistaqsik.
Mħallef. Sinjura, taħseb li Dr Mifsud Camilleri u martu kienu jaqblu flimkien iżda int stajt ma apprezzajtx dawn ir-relazzjonijiet?
Rizzo. Le, ma jistax ikun, Sur Imħallef. Għal ħafna snin jien kont nafhom sew. Is-sinjura kienet mara ħelwa għall-aħħar iżda l-avukat kien dejjem fis-sakra u jgħajjat magħna t-tnejn.
Mifsud Camilleri. Naħseb li dak li qed tipprova tgħid Rizzo lill-qorti, Sur Imħallef, hu li lili ma taħmilnix.
Rizzo. Iva, sewwa qed tgħid!

Mifsud Camilleri. Infatti, ma tara xejn tajjeb fija, hux hekk?
Rizzo. Kieku kien hemm xi ħaġa tajba x'ngħid fuqek kont nieħu pjaċir ngħidha lill-Imħallef.
Mifsud Camilleri. Jiġifieri li jinteressak hu li tagħmilli d-deni.
Rizzo. Le, jien mhux hekk għedt. Int qed tipprova ġġagħalni ngħid dak li trid tgħid int, bħal ma tagħmel ma' kulħadd. Kull ma rrid hu li toħroġ il-verità.
Mifsud Camilleri. Il-verità kif taħseb li rajtha int. X'għedt li jien għedt lil marti? "Se jiddispjaċik għal dak il-kliem"? Xi ħaġa hekk, hux?
Rizzo. Iva.
Mifsud Camilleri. U rfajt idejja fuqha, hux?
Rizzo. Iva.
Mifsud Camilleri. U talbitni bil-ħniena?
Rizzo. Iva. Stajt nismagħha ċar u tond mill-kċina.
Mifsud Camilleri. Qatt rajt xi dramm fuq il-palk? Jista' jkun li ħadt impressjoni ħażina ta' dak li kien qed jiġri tassew fis-salott?
Rizzo. Miniex nifhem.
Mifsud Camilleri. Kollox sew.
Mħallef. Naħseb li kkonfondejtha, Dr Mifsud Camilleri. Jiena miniex konvint li qed tifhmek għal kollox.
Mifsud Camilleri. Jiena niddubita kemm hi kapaċi tifhem, Sur Imħallef. Xejn ma tifhem ħlief il-preġudizzji li għandha fiha.

Jidħol Joe Cachia bi flixkun ta' pilloli bojod li jgħaddih lil Borg Bugeja.

Mħallef. Dr. Mifsud Camilleri, ma naħsibx li kellek tagħmel dik ir-rimarka. Il-ġurija m'għandhomx jagħtu kasha. Tixtieq terġa tinterroga lil Rizzo, Dr. Borg Bugeja?
Borg Bugeja. Iva, Sur Imħallef. Rizzo, dwar it-test li għamillek Dr Mifsud Camilleri... kienet sorpriża għalik... ma rnexxilekx tagħraf bejn il-pilloli ħodor u dawk blu. Għidli, is-sinjura kellha pilloli blu jew ħodor?
Rizzo. Le, ħomor biss... u bojod.
Borg Bugeja. Eżatt. U l-kulur li int għaraft kien l-aħmar. (*Joħroġ flixkun b'pilloli bojod*) X'kulur huma dawn il-pilloli f'dan il-flixkun?
Rizzo. (*ma twieġibx mill-ewwel*) Bojod.
Borg Bugeja. Tajjeb. Grazzi. Daqshekk mistoqsijiet, Sur Imħallef.

L-Imħallef jagħmel sinjal lil Rizzo biex tmur f'postha.

~~Borg Bugeja~~. Nixtieq insejjaħ lil Dr. Vella ~~Azzopardi~~.

Jidħol Dr. Vella Azzopardi. Il-Purtier jagħtih il-ġurament.

~~Borg Bugeja~~. Inti Dr. John Vella ~~Azzopardi~~?
Vella Azzopardi. Iva.
~~Borg Bugeja~~. Inti kont it-tabib ta' Netta Mifsud Camilleri?
Vella Azzopardi. Iva... u ta' Dr Mifsud Camilleri wkoll.
~~Borg Bugeja~~. Għid lill-qorti, jekk jogħġbok, kif sirt taf bil-mewt ta' Netta.

Vella Azzopardi. Dr. Mifsud Camilleri ċempilli filgħodu kmieni fl-24 ta' Marzu. Jiena mort mill-ewwel id-dar tiegħu iżda meta wasalt martu kienet diġà mejta.
Borg Bugeja. Fi x'ħin wasalt?
Vella Azzopardi. L-avukat ċempilli f'xi l-ħamsa u nofs ta' filgħodu u jien kont għandu ftit wara s-sitta.
Borg Bugeja. Fi x'ħin taħseb li mietet?
Vella Azzopardi. Bejn wieħed u ieħor f'xi l-erbgħa ta' filgħodu.
Borg Bugeja. Fl-erbgħa ta' filgħodu.
Vella Azzopardi. Iva.
Borg Bugeja. Jiġifieri meta ċempillek Dr. Mifsud Camilleri, martu kienet ilha mejta xi ftit.
Vella Azzopardi. Hekk nissoponi.
Borg Bugeja. Ma tinkwetakx il-biċċa, Dott, li Dr. Mifsud Camilleri qagħad jistenna iktar minn siegħa qabel ikkuntattjak?
Vella Azzopardi. Le. Hija ħaġa komuni li wieħed jibqa' waħdu għal ħin konsiderevoli ma' żewġu jew martu mejtin qabel jikkuntattja lil xiħadd. Kultant dawn jirrifjutaw li jaċċettaw il-fatt tal-mewt, u ma tagħtihomx tort.
Borg Bugeja. U skond l-opinjoni professjonali tiegħek din il-mewt kienet mewta naturali.
Vella Azzopardi. Iva.
Borg Bugeja. Inti tikkonsidra lilek innifsek bħala ħabib intimu ta' Dr. Mifsud Camilleri, hux, Dr. Vella ~~Azzopardi~~?
Vella Azzopardi. Hekk hu.
Mifsud Camilleri. Għalfejn dawn il-ħafna mistoqsijiet, Sur Imħallef? Ma nagħmlux mod li l-avukat qed jinsinwa li kien hemm xi konfoffa bejnietna?
Mħallef. Nispera li mhux hekk hu, ~~Dr. Borg~~ Bugeja. Cachia
Borg Bugeja. Lanqas xejn, Sur Imħallef. Dr. Mifsud Camilleri qed jattribwixxili mottivi ħżiena. Anzi għal kuntrarju, jiena qed nipprova nuri li Dr. Vella ~~Azzopardi~~ kien żgwidat apposta li l-mewta kienet minn kawżi naturali. Fil-fatt, Dr. Mifsud Camilleri jaf eżatt dak li kien għamel. Mela, Dr. Vella ~~Azzopardi~~, inti fl-ebda ħin ma ssuspettajt li Netta kienet ngħatat doża qawwija ta' mediċina, hux hekk?
Vella Azzopardi. Le, qatt ma kelli dan is-suspett.
Borg Bugeja. Taħseb li Netta kienet it-tip ta' mara kapaċi tneħħi ħajjitha b'idejha?
Vella Azzopardi. Le. Għalkemm ħadd ma jista' jkun żgur fiċ-ċirkustanzi.
Borg Bugeja. Dr. Vella Azzopardi, int kont li ktibt ir-riċetta għas-Cyclotoxelix?
Vella Azzopardi. Iva, jien kont.
Borg Bugeja. Meta kien dan?
Vella Azzopardi. (*jiċċekkja man-noti tiegħu*) Fit-23 ta' Frar.
Borg Bugeja. Kemm ordnajt pilloli?
Vella Azzopardi. Tnax.
Borg Bugeja. Tnax?
Vella Azzopardi. Iva. Biżżejjed għal tliet xhur.
Borg Bugeja. Għal darba fil-ġimgħa?
Vella Azzopardi. Iva.
Borg Bugeja. Jiġifieri... (*jikkonsulta d-djarju tiegħu*) it-23 ta' Frar – bdew mill-ewwel?
Vella Azzopardi. Iva.

Borg Bugeja. It-tnejn ta' Marzu... id-disgħa... is-sittax... it-tlieta u għoxrin. Ħames ġimgħat?
Vella Azzopardi. Iva.
Borg Bugeja. Jiġifieri kemm kien għad fadal? (*It-tabib ma jweġibx mill-ewwel*) Sebgħa?
Vella Azzopardi. Iva, hekk naħseb.
Borg Bugeja. Hekk taħseb? Forsi jien għoddejt ħażin?
Vella Azzopardi. Le, ma naħsibx.
Borg Bugeja. Ma taħsibx. Iżda inti m'għoddejtx kemm kien baqa' pilloli?
Vella Azzopardi. Iva għoddejthom iżda mhux kif qed tgħid int. Iċċekkjajt kemm kien hemm.
Borg Bugeja. Sewwa. Jiġifieri xorta waħda ma ħsibtx li tbiddel l-opinjoni tiegħek dwar il-kawża tal-mewt ta' Netta?
Vella Azzopardi. ~~Le~~. Le
Borg Bugeja. Ħa nara, forsi nista' jien. Għidli, Dott, seta' xiħadd li qara t-tikketta fuq il-flixkun jibqa' fid-dubju dwar x'jista' jkun ir-riżultat ta' doża żejda?
Vella Azzopardi. Ma naħsibx.
Borg Bugeja. Ħa nkunu żguri mija fil-mija, m~~hux hek~~k, Dr. Vella A~~zzopar~~di? Tista' jekk jogħġbok taqra lill-qorti x'hemm miktub fuq it-tikketta ta' dan il-flixkun? – Sur Imħallef, d~~okume~~nt numru 1. evidenza

Il-Purtier inewwel il-flixkun lil Dr. Vella Azzopardi.

Borg Bugeja. Għidilna, Dr. Vella ~~Azzopar~~di.
Vella Azzopardi. "Cyclotoxelix. Pillola waħda żewġ grammi u nofs kull sebat ijiem. Żomm f'armarju maqful. Mediċina iżjed minn dik ordnata mit-tabib tista' tkun fatali."
Borg Bugeja. (*Jenfasizza l-kelmiet*) Tista' – tkun – fatali. Ċara daqs il-kristall, Dott. Safrattant int ħadt b'sorpriża l-investigazzjonijiet tal-pulizija u r-rapport tal-patoloġista.
Vella Azzopardi. Iva, veru.
Borg Bugeja. L-aħħar punt, Dr. Vella Azzopardi. Meta eżaminajt lil Netta, ma sibt fuqha l-ebda tbenġil?
Vella Azzopardi. Iva, kien hemm tbenġila kbira mhux ħażin in-naħa ta' barra ta' driegħha tal-lemin li...
Borg Bugeja. Setgħet dik it-tbenġila kienet ikkawżata minn daqqa?
Vella Azzopardi. Jista' jkun, iżda...
Borg Bugeja. Forsi minn daqqa ta' flixkun?
Vella Azzopardi. Ma naħsibx.
Borg Bugeja. Għaliex le? Jekk jiena nagħtik daqqa ta' flixkun (*jimmima d-daqqa*) u inti tipprova tevita dik id-daqqa bi driegħek...? (*jerġa' jimmimja*)
Vella Azzopardi. Jista' jkun iżda...
Borg Bugeja. Jista' jkun.
Vella Azzopardi. (*Kontra qalbu*) Iva.
Borg Bugeja. Grazzi, Dott. ~~Ibqa' hemm.~~ (*Joqgħod bilqiegħda*)
Mifsud Camilleri. Dr. Vella Azzopardi, kemm kont ilek it-tabib ta' marti?
Vella Azzopardi. Sbatax-il sena.
Mifsud Camilleri. Jiġifieri ma nkunx qed ngħid ħażin jekk ngħid li kont taf il-familja sew.

Vella Azzopardi. Iva, kelli dak il-privileġġ.
Mifsud Camilleri. Fil-każ tagħna, marti kellha xi mard?
Vella Azzopardi. Iva, l-aħħar erbatax-il xahar kont qed nikkuraha għal Lymphosarcoma.
Mifsud Camilleri. Tista' tispjegalna xi tfisser?
Vella Azzopardi. Huwa kanċer tal-glandoli limfatiċi.
Mifsud Camilleri. U marti kienet ~~fuq id-drogi~~? medicina
Vella Azzopardi. Iva, Cyclotoxelix.
Mifsud Camilleri. U kellha ħafna wġiegħ?
Vella Azzopardi. Iva, spiss. Kważi l-ħin kollu. Kien il-kuraġġ kbir li kellha li żammha ħajja.
Mifsud Camilleri. Jiġifieri l-mewt tagħha kienet barka għax ħelsitha mill-uġigħ, mhux hekk?
Borg Bugeja. Noġġezzjona, Sur Imħallef. Dr. Vella ~~Azzopardi~~ ma jistax iwieġeb dwar dak li kellu f'moħħu Alla l-Imbierek.
Mħallef. Naqbel. Membri tal-ġurija, injoraw din l-aħħar sentenza. Attent fil-mistoqsijiet tiegħek, Dr. Mifsud Camilleri.
Mifsud Camilleri. Skużani, Sur Imħallef.
Mħallef. M'għandekx għalfejn twieġeb din l-aħħar mistoqsija, Dr. Vella ~~Azzopardi~~.
Vella Azzopardi. Ngħid għalija, jiena tlabt li tmut.
Mħallef. X'għadek kemm għedt, Dr. Vella ~~Azzopardi~~?
Vella Azzopardi. Tlabt li tmut, Sur Imħallef. Kienet mara mill-aħjar. Ma kienx ħaqqha tbati b'dak il-mod.
Mħallef. (*b'mod iebes*) Il-ġurati għandhom jinjoraw ukoll din l-aħħar sentenza. M'għandha x'taqsam xejn mal-każ. Dr. Mifsud Camilleri, jekk jogħġbok aqbad linja oħra ta' mistoqsijiet.
Mifsud Camilleri. Kif tgħid int, Sur Imħallef. Nixtieq nerġa' mmur għat-tbenġila li marti kellha fuq driegħha, ~~Dr. Vella Azzopardi~~, li l-avukat ~~Borg Bu~~geja enfasizza ftit ilu. Jiena tajt spjegazzjoni ċara dwar kif ġrat dik it-tbenġila? Cachia
Vella Azzopardi. Iva. Inti kont għedtli li martek kienet waqgħet.
Mifsud Camilleri. It-tbenġila kienet konsistenti ma' dik il-waqgħa?
Vella Azzopardi. Iva, kienet. B'mod awtomatiku wieħed joħroġ driegħu biex jipprova jilqa' għal waqgħa...
Mifsud Camilleri. Sewwa. Dott, inti xehedt li marti kellha uġigħ kbir minn kanċer inkurabbli li għalih għal dawn l-aħħar erbatax-il xahar int kont qed tagħtiha ~~drogi~~, hux hekk? Medicina
Vella Azzopardi. Iva.
Mifsud Camilleri. Ma taqbilx miegħi li hija kienet waslet biex tmut u setgħet mietet dakinhar li mietet?
Vella Azzopardi. Jista' jkun.
Mifsud Camilleri. U qatt daħallek f'moħħok li jiena stajt qtilt lil marti billi tajtha doża żejda ta' drogi?
Vella Azzopardi. Le, qatt.
Mifsud Camilleri. Seta' kien hemm spjegazzjoni oħra għal din id-doża żejda?
Vella Azzopardi. Skond jiena iva. Martek kienet ilha tieħu dawn id-drogi għal perjodu twil ta' żmien li seta' ġab akkumulazzjoni ġenerali....
Borg Bugeja (*iqum jiġri minn postu*) Sur Imħallef, ir-rapport tal-patoloġista...

Mħallef. Naqbel miegħek, Dr. Borg Bugeja. Dr. Vella Azzopardi, nifhem għal kollox kemm hija ħaġa tqila li tagħti evidenza f'ġuri li jinvolvi ħabib intimu, iżda dan ma jagħtikx il-libertà li tesprimi opinjonijiet personali li jikkontradixxu l-evidenza maqbula. Il-ġurija jridu għal darb'oħra jinjoraw dak li ntqal.

Mifsud Camilleri. Immorru lura għall-pilloli Cyclotoxelix. Kien fadal sitta biss fil-flixkun...

Vella Azzopardi. Iva.

Mifsud Camilleri. U suppost li kien fadal sebgħa, hux hekk? (*Vella Azzopardi jgħid iva b'rasu*) Dak ifisser li kien sar użu minn ammont eċċessiv. Sewwa qed ngħid?

Vella Azzopardi. Hekk jidher.

Mifsud Camilleri. Ma jfissirx li dan sar dik l-aħħar lejla, mhux hekk?

Borg Bugeja. (*Iqum bilwieqfa*) Sur Imħallef...

Mħallef. Iva, Dr. Borg Bugeja. Membri tal-ġurija, ir-rapport tal-patoloġista jindika b'mod ċar li żieda konsiderevoli ta' Cyclotoxelix kienu nstabu fil-ġisem, ammont mhux konsistenti mas-suġġeriment ta' Dr. Mifsud Camilleri u ta' Dr. Vella Azzopardi. Dr. Mifsud Camilleri, beħsiebek tkompli fuq dan is-suġġett?

Mifsud Camilleri. Le, Sur Imħallef. M'għandix iktar mistoqsijiet. Grazzi, Dott.

Mħallef. Tixtieq terġa' tistaqsi xi ħaġa, Dr. Borg Bugeja?

Borg Bugeja. Ċertament, Sur Imħallef. Dott., inti għedt li Netta kienet qrib il-mewt u jista' jkun li setgħet mietet dakinhar li mietet. Irrid nistaqsik jekk kienx possibbli jew probabbli?

Vella Azzopardi. Possibbli.

Borg Bugeja. *Mhux* probabbli. U kieku ma mitetx f'dak il-lejl b'doża qawwija ta' Cyclotoxelix kif kien irrapurtat b'mod ċar mill-patoloġista, kemm taħseb li setgħet tispera li tgħix?

Vella Azzopardi. Imma kif jista jkun nagħti opinjoni dwar ħaġa bħal dik?

Borg Bugeja. U ejja, Dr. Vella Azzopardi, m'għandekx għalfejn tibqa' lura dwar din il-mistoqsija! Inti għedt lill-qorti li kienet l-opinjoni professjonali tiegħek li *setgħet* mietet dak il-lejl. Issa żgur li tista' tgħidilna kemm *setgħet* tispera li tgħix.

Vella Azzopardi. Naħseb li... *setgħet* tgħix sentejn, forsi tliet snin oħra.

Borg Bugeja. *Tliet snin oħra*?

Vella Azzopardi. Jista' jkun – l-aktar l-aktar.

Borg Bugeja. Jista' jkun? Allura nixtieq inkun naf l-opinjoni professjonali tiegħek dwar xi ħaġa oħra. (*Iħares lejn in-noti tiegħu*) Lymphosarcoma – qed isiru xi riċerki dwar dan it-tip ta' kanċer bit-tama li xi darba jsibu mod kif ifejqu u jsalvaw każijiet bħal ta' Netta?

Vella Azzopardi. Qed isiru riċerki estensivi iżda s'issa għad m'hemm l-ebda sinjal ta' xi skoperta ġdida.

Borg Bugeja. Taħseb li *jista'* jkun hemm xi skoperta f'dawn it-tliet snin li ġejjin...?

Vella Azzopardi (*Jiddispjaċih li kien tkellem iktar milli suppost*) *Jista'* jkun.... iva.

Borg Bugeja. "Jista' jkun.... iva." Grazzi, Dr. Vella Azzopardi. M'għandix iktar mistoqsijiet, Sur Imħallef. / Insejjaħ issa lil Dr Hili ~~Said~~.

Jidħol Hili Said u l-Purtier jagħtih il-ġurament.

~~Borg Bugeja~~. Inti Dr. Stephen Hili Said, avukat tal-Qorti Suprema u sieħeb prinċipali tal-kumpanija ta' avukati Hili ~~Said~~ & Gauci?

Hili Said. Iva.

Borg Bugeja. Il-kumpanija tiegħek kienu l-avukati tal-mejta Netta u ta' Dr. Mifsud Camilleri?

Hili Said. Iva, għandna dak l-unur.

Borg Bugeja. Netta Mifsud Camilleri ħalliet testment, Dr Hili Said?

Hili Said. Iva, ħalliet.

Borg Bugeja. Min kienu l-benefiċjarji?

Hili Said. Ingħataw xi karitajiet żgħar iżda l-biċċa l-kbira mill-beni tħalliet lil żewġha Dr Mifsud Camilleri.

Borg Bugeja. Mmm. Fiex jikkonsistu dawn il-.....din il-beni, Dr. Hili Said?

Mifsud Camilleri (*iqum bilwieqfa*) Din relevanti, Sur Imħallef?

Mħallef. Naħseb li ma ndumux ma nsiru nafu, Dr. Mifsud Camilleri. Kompli, Sur Avukat, jekk jogħġbok.

Hili Said. Id-dar li kienu jgħixu fiha.

Borg Bugeja. Ta' min kienet din id-dar, Dr. Hili Said?

Hili Said. Ta' Netta Mifsud Camilleri.

Borg Bugeja. U x'iktar ħalliet lil żewġha?

Hili Said. Xi ishma u flus kontanti.

Borg Bugeja. Jiġifieri l-valur totali tal-wirt kien...? (*Hili Said ma jweġibx*) Bilfors li kien hemm prezz fuq il-beni, Dr. Hili Said, għall-validità tat-testment. Jekk tneħħi l-karitajiet li ngħataw, xi tkun il-figura...?

Hili Said. Inkluża d-dar?

Borg Bugeja. Naturalment, il-valur sħiħ tal-wirt.

Hili Said. (*Jerġa' jdum biex iwieġeb*) Ftit iktar minn miljun lira.

Borg Bugeja. Ftit iktar minn miljun lira.

Hili Said. Naturalment, inqas minn terz minnu huma flus kontanti.

Borg Bugeja. Naturalment. Jiġifieri... għall-ewwel darba f'ħajtu Dr Mifsud Camilleri sab ruħu raġel sinjur.

Hili Said. Bir-rispett kollu nista' ngħid li għall-ewwel darba f'ħajtu huwa sab ruħu raġel fqir.

Borg Bugeja. Mhuwiex issa raġel sinjur ħafna?

Hili Said. Jiddependi kif tikkalkula l-ġid, Dr. Borg Bugeja.

Borg Bugeja. Naqbel miegħek, Sur Avukat. Kieku jien kelli iktar minn miljun lira, kont inqis ruħi sinjur kbir. Kif naħseb li jistgħu jgħidu l-membri tal-ġurija, jekk mhux kollha flimkien. M'għandix iktar mistoqsijiet, Sur Imħallef.

Mifsud Camilleri. Dr. Hili Said, hemm xi insinwazzjoni li jiena xi darba sibt ruħi mbarazzat finanzjarjament?

Hili Said. Mhux sa fejn naf jien.

Mifsud Camilleri. Jew li kelli bżonn partikulari ta' xi flus?

Hili Said. Le. Għal ħafna snin inti rċevejt dħul tajjeb ħafna mill-avukatura fejn is-servizzi tiegħek kienu mfittxija bil-kbir.

Mifsud Camilleri. Kemm ilek taf kemm lili kif ukoll lil marti?

Hili Said. Jiena servejtkom għal għoxrin sena sħaħ.

Mifsud Camilleri. U x'għandek xi tgħid dwar ir-relazzjonijiet tagħna?

Hili Said. M'hemmx xi tmaqdar. Wieħed jista' biss jammira, anzi jgħir għalikom it-tnejn.

Borg Bugeja. (*Minn taħt l-ilsien lil Cachia*) "Qaddej tajjeb u fidil".

Mifsud Camilleri. Grazzi, Sur Avukat. M'għandix iżjed mistoqsijiet, Sur Imħallef.
Borg Bugeja. Nista' nistaqsik, Dr. Hili Said, kemm-il darba rajt lil Dr. Mifsud Camilleri u lil martu flimkien? (*Hili Said ma jweġibx*) Darba kuljum, darba fil-ġimgħa, darba fix-xahar...?
Hili Said. Ma nistax ngħid eżatt...
Borg Bugeja. Forsi darba fis-sena?
Hili Said. Le, le. Iktar, forsi darba fix-xahar.
Borg Bugeja. Jista' jkun li fil-preżenza tagħkom l-avukat Mifsud Camilleri kien juri ċerta attenzjoni lejn martu filwaqt li xiħadd li jgħix fl-istess dar u jarahom kuljum kien josserva mod ieħor?
Hili Said. F'dak il-każ, Sur Avukat, l-attenzjoni fl-uffiċċji tagħna baqgħet sejra għal perjodu ta' għoxrin sena sħaħ mingħajr qatt ma rajt xi għajn ħażina fihom.
Borg Bugeja. Dak jiddependi fuq kif kont timmaġina dak li kont tara. M'għandix iktar mistoqsijiet, Sur Imħallef. U b'hekk nikkonkludu l-każ għall-Prosekuzzjoni, Sur Imħallef. Miniex se nsejjaħ iktar xhieda.
Mħallef. Tajjeb ħafna. Mela naħseb li nistgħu nqumu għall-ikel. Inkomplu fis-sagħtejn.
Purtier. Kulħadd iqum bilwieqfa.

Jintfew id-dwal. Meta jerġgħu jinxtegħlu jidħol l-Imħallef. Cachia qiegħed barra l-awla. Hili Said qiegħed bilqiegħda ħdejn Pisani. Mifsud Camilleri jaqsam lejn il-post tax-xhieda. Get accounts sheets

Mħallef. Dr. Pisani... se ssejjaħ xi xhieda?
Pisani. Lil Dr. Mifsud Camilleri biss, Sur Imħallef.
Mħallef. Int taf.

~~Go to page 18~~

Cachia. (*Jidħol jiġri ħdejn Borg Bugeja b'karta f'idu*) Għadhom kemm għaddewli din.
Borg Bugeja. Iċċekkjaha sewwa. Agħtini l-figura eżatti. Iżda tpoġġihiex quddiemi jekk ma tkunx ta' importanza. Se nipprova nżommu fuq saqajh kemm nista'. (*Cachia joħroġ*)
Mifsud Camilleri. Naħlef u ngħid is-sewwa, is-sewwa kollu u xejn ħlief is-sewwa. Hekk Alla jgħinni.
Pisani. Inti Dr. Salvatore Mifsud Camilleri, avukat tal-liġi?
Mifsud Camilleri. Iva.
Pisani. Tista' fi kliemek tgħid lill-ġurija x'ġara filgħaxija tat-23 ta' Marzu ta' din is-sena u filgħodu kmieni ta' l-24...?
Mifsud Camilleri. Iva. Wara li ħriġt tard mill-qorti ddeċidejt li niekol xi ħaġa ta' malajr fil-klabb u wasalt id-dar ftit wara t-tmienja u nofs. Marti dehret qalbha sewda għalhekk ftaħt flixkun inbid bit-tama li jagħmlilha tajjeb. L-inbid – jew jien – irnexxieli għal ftit ħin inqawwilha qalbha, iżda għandi suspett li għal darb'oħra kienet qed taħbili li kienet muġugħa. Ftit qabel l-għaxra, wara li ħadet il-pilloli, għentha biex titla' fuq fis-sodda.
Pisani. Mbagħad x'ġara, Sur Avukat?
Mifsud Camilleri. Jien ukoll dħalt fis-sodda u rqadt mill-ewwel. Iżda f'xi t-tlieta qomt wara li smajt ħoss li donnu kien ġej mill-kċina. Twerwirt meta rajt li marti ma kinitx ħdejja fis-sodda. Għalhekk inżilt niġri isfel fejn sibtha mixħuta fl-art ~~fis-salott~~ fis-salott. Ġbartha mill-art u għentha biex toqgħod fuq il-pultruna.
Pisani. Kienet mitlufa minn sensiha?

Mifsud Camilleri. Le, iżda kienet dgħajfa minħabba l-waqgħa.
Pisani. Mbagħad x'ġara, Sur Avukat?
Mifsud Camilleri. Talbitni nagħmlilha ftit te u mort mill-ewwel fil-kċina. Meta ġejt lura bit-te l-uġigħ żdidilha ħafna iktar milli kien il-lejl ta' qabel. F'idejha kellha l-fliexken tal-pilloli u kienet qed tipprova tiftaħ wieħed minnhom. Tagħthom lili u talbitni biex nitfagħlha waħda mill-pilloli fit-te u hekk għamilt.
Pisani. X'kulur kienet il-pillola li tagħtek?
Mifsud Camilleri. Ma niftakarx. Dak il-ħin kont moħħni fil-kundizzjoni ta' saħħitha u tlabt li jħossha aħjar wara li tieħu l-mediċina...
Pisani. Kompli.
Mifsud Camilleri. U, għall-grazzja t'Alla, hekk ġara. Ħadtilha l-kikkra minn idha u dehret li kienet se torqod. Ħsibt li jkun aħjar jekk ma nippruvax intellagħha fuq biex ma ntellifhiex mir-raqda. Mbagħad... bdiet tiksaħ... u ma stajtx nismagħha tieħu n-nifs. Ħadtilha l-polz iżda ma stajt inħoss xejn. (*Jieqaf għal ftit*) Kien dak il-ħin li ċempilt lil Dr. Vella ~~Azzopardi~~. Huwa wasal mill-ewwel... f'inqas minn siegħa... u kkonfermali dak li kont qed nibża'.
Pisani. Sewwa. Niskuża ruħi għal mistoqsija li se nagħmillek issa, Sur Avukat, għax naf minn xiex għaddejt. Inti kont kuntent fiż-żwieġ tiegħek jew, kif qalet is-serva, kellkom xi tgħidu dik il-lejla?
Mifsud Camilleri. Ma kellniex xi ngħidu, Dr. Pisani. L-uniċi suġġetti li ma qbilniex dwarhom kienu ~~Dylan Thomas~~ u l-~~cricket~~. Kemm nixtieq li għadha ħajja ħalli nkun nista' naqbadha magħha issa stess dwar dawn is-suġġetti.
Pisani. Grazzi, Dr. Mifsud Camilleri. M'għandix iżjed mistoqsijiet x'nagħmel, Sur Imħallef.
Mħallef. Dr. Borg Bugeja.
Borg Bugeja. Dr. Mifsud Camilleri, kellek xejn każijiet ta' qtil matul iż-żmien?
Mifsud Camilleri. Iva, ħafna.
Borg Bugeja. U kellek rata għolja ta' suċċess?
Mifsud Camilleri. Rata li naf li inti żgur tieħu pjaċir biha.
Borg Bugeja. U din l-esperjenza tinkludi qtil bil-velenu?
Mifsud Camilleri. (*Ma jweġibx mill-ewwel*) Iva.
Borg Bugeja. Jiġifieri din mhix esperjenza ġdida għalik.
Mifsud Camilleri. Mhux eżattament iżda...
Borg Bugeja. Għalhekk naħseb li inti taf sewwa kif tippreżenta difiża tajba meta jkun każ batut, sewwa qed ngħid?
Mifsud Camilleri. Iva, iżda...
Borg Bugeja. (*jirrabja*) M'għandix għalfejn infakkrek, speċjalment lilek, Sur Avukat, li għandek twieġeb biss għall-mistoqsijiet li nagħmillek. Mela ħalli niftehmu almenu fuq ħaġa waħda. M'għandekx avversarju fl-avukatura meta tiġi biex tiddefendi każ batut. Il-ġurija tista' sserraħ rasha li quddiemhom għandhom espert.
Mifsud Camilleri. Fl-imgħoddi inti qatt ma kont lest tammetti dan li qed tgħid issa.
Borg Bugeja. L-ewwelnett, għidli jekk temminx li s-serva Rizzo hix mara diżonesta?
Mifsud Camilleri. Le, iżda...
Borg Bugeja. Jiġifieri fl-opinjoni tiegħek Rizzo hija mara onesta. Mela ħalli mmorru lura għax-xhieda *tagħha* dwar il-lejl tat-23 ta' Marzu. Kmieni dik il-lejla inti rfajt idek fuq martek wara li akkużatek li kont fis-sakra?

Mifsud Camilleri. Żgur li le. Konna qed niċċajtaw, taparsi kont qed insawwatha, xejn bis-serjetà.

Borg Bugeja. Tiċċajtaw, xejn bis-serjetà? Taparsi kont qed issawwatha? Safrattant dik it-taparsi kkawżat tbenġil serju u attwali fuq drieghha.

Mifsud Camilleri. It-tbenġila saret meta marti waqgħet waqt li jien kont fil-kamra tas-sodda.

Borg Bugeja. Dak int qed tgħidu. Issa ftit ilu inti ddevertejtna meta għedtilna li kien ikollkom xi tgħidu biss dwar Dylan Thomas jew il-cricket... iżda ma nafx kemm din hija vera. Ma kellkomx xi tgħidu bis-serjetà dik il-lejla meta int wasalt id-dar tard.... u fis-sakra?

Mifsud Camilleri. Ma kontx tard, fis-sens li wasalt wara xi ħin miftiehem. Ix-xogħol żammni l-qorti mbagħad mort niekol xi ħaġa fil-klabb tas-soltu.

Borg Bugeja. U xrobt.

Mifsud Camilleri. Iva, xrobt ftit inbid.

Borg Bugeja. Jekk martek kienet tant muġugħa, ma kontx turiha iktar rispett kieku bqajt sejjer dritt id-dar biex tkun magħha kif jagħmel kull raġel miżżewweġ f'dawn iċ-ċirkustanzi?

Mifsud Camilleri. Jiena dejjem ippruvajt ma nkunx ta' inkonvenjenza għaliha.

Borg Bugeja. Billi tasal id-dar fis-sakra u tibda tiġġieled?

Mifsud Camilleri. Ma ġġilidniex.

Borg Bugeja. Lanqas taparsi ġlieda?

Mifsud Camilleri. Taparsi ġlieda, forsi.

Borg Bugeja. Li nstemgħet minn Rizzo?

Mifsud Camilleri. Hi hekk qalet.

Borg Bugeja. Taparsi thedded li ssawwat lil martek?

Mifsud Camilleri. Iva, taparsi, biċ-ċajt.

Borg Bugeja. Taparsi? Biċ-ċajt? Ma' mara qed tmut?

Mifsud Camilleri. F'ġieħ Alla! Kont qed nipprova nagħmlilha l-kuraġġ.

Borg Bugeja. Billi tgħajjat magħha?

Mifsud Camilleri. Iva. Tnejn miżżewġa maż-żmien ikollhom ċertu ċajt bejniethom li la jinftiehem mill-barranin u lanqas għandu jiġi diskuss fil-qorti.

Borg Bugeja. Dan tiegħek ċertament li la jista' jinftiehem mill-barranin u lanqas ikun diskuss fil-qorti għax kieku żgur jiġi miftiehem ħażin.

Mifsud Camilleri. Sewwa qed tgħid.

Borg Bugeja. U dak hu li fehmet is-serva Rizzo.

Mifsud Camilleri. Hekk hu.

Borg Bugeja. U anke ħaddieħor kien jifhmu bħalha. Ħa niġu għal xi ħaġ'oħra, Dr. Mifsud Camilleri. Kont xrobt ħafna qabel wasalt id-dar dik il-lejla?

Mifsud Camilleri. Mhux iktar mis-soltu.

Borg Bugeja. Dik hija tweġiba speċjali li ma tagħtina l-ebda informazzjoni. Iżda ma rridx nimbarazzak billi nsaqsik biex tgħidli kemm hu "tas-soltu". Ħa mmorru għal dak li xrobt *wara* tas-soltu. (*Iħares lejn in-noti li kellu*) Żewġ fliexken Mouton Rothschild... 1961... qabal dħalt torqod, sewwa qed ngħid?

Mifsud Camilleri. Iva.

Borg Bugeja. Ma jidhirlekx li dak huwa xorb eċċessiv?

Mifsud Camilleri. Mhux fiċ-ċirkostanzi.

Borg Bugeja. X'ċirkostanzi huma?
Mifsud Camilleri. Ħassejtni mdejjaq – it-tnejn konna mdejqin – dwar il-marda ta' marti.
Borg Bugeja. Ma taħsibx li kien ix-xorb eċċessiv li kont tixrob li kien idejjaq tant lil martek?
Mifsud Camilleri. Le. Jien miniex alkoliku, Sur Avukat, bħal ma qed timplika.
Borg Bugeja. Jien ma semmejtx il-kelma alkoliku.
Mifsud Camilleri. Le, iżda hekk qed timplika.
Borg Bugeja. Le m'jien qed nimplika xejn. Li rrid ngħid hu li kien ix-xorb eċċessiv li kont tixrob li kien iġelldek ma' martek.
Mifsud Camilleri. (*jgħajjat*) Aħna ma kellna l-ebda ġlieda dik il-lejla. Rizzo interpretat ħażin ir-relazzjonijiet ta' bejnietna t-tnejn.
Borg Bugeja (*bil-kalma*) Jekk tkompli tgħajjat, Sur Avukat, il-ġurija wkoll jistgħu jinterpretawk ħażin u jaħsbu li int tlift it-tempra dak il-lejl. Mela ħalli niġbru kollox flimkien. Inti ma kellekx xi tgħid ma' martek għax wasalt tard jew għax kont xrobt iżżejjed, u lanqas ma rfajt idejk fuqha... Is-serva Rizzo immaġinat dawn l-affarijiet kollha li fil-fatt jistgħu jiġu spjegati bħala stampa ta' żwieġ normali u ħieni.
Mifsud Camilleri. Kieku ini kont miżżewweġ, Sur Avukat, kieku kont tibda tifhem aħjar.
Borg Bugeja. Ħa ndunru issa għall-beni ta' martek u għall-benefiċjarji. Sewwa qed ngħid li issa minħabba l-mewt ta' martek għandek kapital ta' iktar minn miljun lira...?
Mifsud Camilleri. Bid-dar b'kollox, iva.
Borg Bugeja. X'kienet il-qagħda finanzjarja personali tiegħek meta martek kienet għadha ħajja?
Mifsud Camilleri. Kelli ftit ishma u xi flus mislufin mill-bank.
Borg Bugeja. Ma tantx jinstemgħu wisq. Bilfors li tonfoq ħafna flus. Kemm jiswa flixkun Mouton Rothschild? Tas-sena 1961?
Mifsud Camilleri. Naf żgur li diġà għandek l-informazzjoni kollha. Però jien ma nafx. Kont fortunat biżżejjed li writt l-inbid li għandi.
Borg Bugeja. Dak wirt ieħor. Ma kontx miżżewweġ qabel, hux, Sur Avukat?
Mifsud Camilleri. Le. Dak il-wirt ġie minn dak li kien il-kap ta' l-uffiċċju ta' l-avukati.
Borg Bugeja. Li naturalment kien jaf l-użanzi tiegħek.
Mifsud Camilleri. Kien jaf ukoll li jiena iktar nippreferixxi ftit inbid tajba milli kontroeżami inferjuri.

~~*Cachia jidħol u jmur dritt ħdejn Borg Bugeja.*~~ X ~~From~~ 18 15 ngħaddi sħab kollega tiegħi

Borg Bugeja. Sur Imħallef, ~~ippermettili~~ mument.
~~**Mħallef**. Ċertament.~~

~~**Borg Bugeja**~~ Cachia. (*Wara li jistudja l-fajl li jgħaddilu Cachia*) Dr. Mifsud Camilleri, nixtieq issa ndur għall-qagħda finanzjarja tiegħek.
Pisani. Noġġezzjona, Sur Imħallef. Din issa fejn se twassalna?
Mħallef. Dr. ~~Borg Bugeja~~ Cachia, naħseb li wasal il-ħin li tasal ~~għall-punt tiegħek~~ il-prosekuzzjoni. Jekk hemm.
Borg Bugeja. Hemm, hemm, Sur Imħallef. Dr. Mifsud Camilleri, tikkonferma li eżatt qabel mietet martek, kellek tagħti mitejn u wieħed u tmenin elf lira lill-ishma llistjati fil-borża? U li kienu qed jiġru warajk biex tħallas?

Mifsud Camilleri. Iva. Kont investejt f'xi ishma wara li ngħatajt parir minn ħabib antik. L-ishma waqgħu f'daqqa meta x-xniegħa ta' tentattiv biex jittieħed il-kontroll tal-kumpanija ma seħħitx. Sfortunatament, ma stajtx inħallas l-ammont kollu meta l-kont wasal biex jagħlaq.
Borg Bugeja. "Xniegħa ta' tentattiv biex jittieħed il-kontroll tal-kumpanija", "parir minn ħabib antik" – ma jkunx iktar eżatt jekk ngħid li l-ispetturi tal-gvern intbagħtu biex jiċċekkjaw il-kotba tal-kumpanija għax kien hemm suspett ta' "kummerċ minn ġewwa"? insider trading
Mifsud Camilleri. Iva, iżda jien ma kont naf xejn.
Borg Bugeja. Jiġifieri int ma kellek x'taqsam xejn ma' dan il-"kummerċ minn ġewwa"? insider trading
Mifsud Camilleri. Kieku kelli x'naqsam ma kontx nitlef flusi kollha.
Borg Bugeja. "Flusek kollha". Sewwa smajtek, Sur Avukat? Flusek *kollha*. Mela allura ħa nippruvaw naraw issa kif ġrat din il-biċċa. Inti xtrajt l-ishma mingħajr ma kellek il-flus biex tħallas għalihom, sewwa?
Mifsud Camilleri. Dik hija l-prattika normali.
Borg Bugeja. Jiġifieri xi ħaġa li kont għamilt qabel?
Mifsud Camilleri. Darba jew darbtejn.
Borg Bugeja. Inkun qed ngħid sewwa li din ma kinitx l-ewwel transazzjoni ta' l-ishma li spiċċat b'dan il-mod diżastruż?
Mifsud Camilleri. Iva, dan l-aħħar kelli perjodu ta' sfortuna.
Borg Bugeja. Jiġifieri nxtraw ishma f'ismek bi flus li inti ma kellekx u issa kont qed tiġi mġiegħel tħallashom. Mitejn u wieħed u tmenin elf lira!
Mifsud Camilleri. Hekk hu.
Borg Bugeja. U dan ftit qabel il-mewt ta' martek?
Mifsud Camilleri. Iva.
Borg Bugeja. U min kien qed iġagħlek tħallas? Il-kumpanija?
Mifsud Camilleri. Iva. Wieħed jismu Chetcuti, wieħed mis-sħab.
Borg Bugeja. Kien dan Chetcuti li kien qed jiġri warajk b'mod partikulari?
Mifsud Camilleri. Iva.
Borg Bugeja. Kif kien qed jiġri warajk?
Mifsud Camilleri. F'dawk iż-żminijiet permezz ta' telefonati impertinenti. Kien qed jinkwieta li jekk ma nħallasx fil-ħin, huwa jitlef l-impieg tiegħu.
Borg Bonaci. Ma neħodhiex bi kbira. Kien iċempillek id-dar?
Mifsud Camilleri. Iva u anke fl-uffiċini ta' l-avukati.
Borg Bonaci. Kienet ħaġa skomda għalik. X'kien jiġri kieku ma ħallastx id-dejn tiegħek fil-ħin? Qed ngħid naturalment għall-karriera tiegħek.
Mifsud Camilleri. Inti tafha t-tweġiba. Bla dubju ta' xejn kont nitneħħa mil-lista ta' l-avukati.
Borg Bugeja. U bla dubju kien ikollok tirriżenja minn President tal-Kunsill ta' l-Avukatura.
Mifsud Camilleri. Iva.
Borg Bugeja. Imbarazzanti tassew! Iżda fortunatament irnexxielek tħallas id-dejn bil-flus li b'mod konvenjenti ħallietlek martek, veru?
Mifsud Camilleri. Iva, hekk hu.
Borg Bugeja. Fl-aħħarnett, Sur Avukat... fil-lejla fatali in kwestjoni... lil martek rajtha tieħu l-pilloli qabel daħlet fis-sodda?
Mifsud Camilleri. Iva, iżda jiena kont in-naħa l-oħra tal-kamra.

Page 19.

Imhallef – Ippermettili ftit Sur Avukat halli nispjega ftit lill-gurija dan it-terminu. 'Insider Trading' ifisser dan. Ifhmuni sew. Meta Kumpanija tkun sejra hazin l-ishma taghha normalament jitbaxxew. Ikun hemm kazi fejn xi ufficjal gholi f'din l-istess Kumpanija isir jaf b'mod kunfidenzjali, u allura qabel il-pubbliku in generali, li l-Kumpanija tkun se tinxtara' minn Kumpanija ohra soda aktar minnha, Ghaldaqstant huwa jkun jaf li l-ishma tal-Kumpanija li se tinxtara jkunu se jergghu joghlew. X'jaqghmel? Jahtaf l-okkazjoni u b'mod abuziv, imma mhux illegali, jixtri numru konsiderevoli minn dawn l-ishma bi prezz baxx. B'hekk ikun ghamel bicca negozju li tqallghu kemmxa flus sew.

Borg Bugeja. Iżda rajtha tieħu pillola miż-żewġ fliexken?
Mifsud Camilleri. Iva, hekk mingħalija.
Borg Bugeja. U smajt lil Rizzo tgħid li għandha tieħu l-pillola ta' darba fil-ġimgħa?
Mifsud Camilleri. Iva, mingħalija jiena ċċajtajt fuq hekk.
Borg Bugeja. Ċajta oħra, e? Daħqet il-mara dak il-ħin? Ftit wara li hi daħlet fis-sodda, inti dħalt ukoll, hux?
Mifsud Camilleri. Iva.
Borg Bugeja. U mbagħad inti għedt li qomt meta smajt lil martek taqa'?
Mifsud Camilleri. Iva, għalkemm ma kontx naf x'kien ġara.
Borg Bugeja. Int inżilt tiġri isfel, għamiltilha kikkra te u *lilek* tagħtek il-flixkun tal-pilloli.
Mifsud Camilleri. Sewwa qed tgħid.
Borg Bugeja. X'kien il-kulur tal-pillola li tajtha?
Mifsud Camilleri. Ma niftakarx.
Borg Bugeja. Ma tiftakarx. Il-pillola kienet f'idek. Rajtha. Tfajtha fit-te u ma tiftakarx. Għaliex ma ħaristx lejn it-tikketta tal-flixkun qabel tajtha l-pillola?
Mifsud Camilleri. *Assumejt* li la s-serva kienet tagħtni l-flixkun, kienet taf x'kienet qed tagħmel.
B. *Assumejt.* Int *tisħaq* li martek kellha uġigħ kbir u kienet imdejqa ħafna. *Tisħaq* li waqgħet waħda sew u tbenġlet. Iżda mbagħad xorta *tassumi* li kienet taf x'kienet qed tagħmel meta tagħtek il-flixkun tal-pilloli ta' darba fil-ġimgħa. Iżda raġel *iddedikat* lejn martu bħal ma kont int stajt għallinqas iċċekkjajt it-tikketta. Jekk almenu ma ridtx tagħtiha żewġ pilloli ta' darba fil-ġimgħa fi żmien ftit sigħat! Jiena nissuġġerixxi, Sur Avukat, li kont taf ben tajjeb x'kont qed tagħmel. Dan kien mod faċli, iċ-ċans biex teħles minn dejn imbarazzanti, minn martek marida u mill-kollass tal-karriera tiegħek. Nissuġġerixxi, Sur Avukat, li kieku s-serva kuraġġuża u onesta ma ratx kollox, il-verità kienet tibqa' midfuna fil-qiegħ tal-qabar ta' martek. Il-verità hi, Sur Avukat, li int assumejt wisq. *Assumejt* li kont wettaqt id-delitt perfett.
Mifsud Camilleri. Le, mhux hekk kien il-każ.
Borg Bugeja. Tiċħad li dak il-lejl kont xrobt iżżejjed?
Mifsud Camilleri. Le.
Borg Bugeja. Tiċħad li kont imbarazzat bid-dejn li ma stajtx tħallas?
Mifsud Camilleri. Le.
Borg Bugeja. Tiċħad li l-mewt ta' martek għenitek biex tħallas dejnek?
Mifsud Camilleri. Le.
Borg Bugeja. Tiċħad li tajtha l-pillola fatali?
Mifsud Camilleri. Le, ma nistax niċħad.
Borg Bugeja. Mela lanqas tista' tiċħad li int qtilt lil martek għax ridt.
Mifsud Camilleri. Iva, niċħad.
Borg Bugeja. M'għandix iktar mistoqsijiet, Sur Imħallef.
Mħallef. Dr. Pisani, tixtieq terġa' teżamina lil Dr. Mifsud Camilleri?
Pisani. Iva, Sur Imħallef, għandi ftit mistoqsijiet. Kieku martek kienet taf b'dan id-dejn, kif taħseb li kienet teħodha?
Borg Bugeja. Noġġezzjona, Sur Imħallef. Kif jista' wieħed jgħid kif setgħet teħodha mart l-akkużat?
Mħallef. Dr. Mifsud Camilleri jista' għax wara kollox kien żewġha. Iżda l-mistoqsija hija xi ftit ipotetika, Dr. Pisani.

Pisani. Iva, Sur Imħallef. Dr. Mifsud Camilleri, *kont* semmejtilha dan id-dejn lil martek?
Mifsud Camilleri. Le. Kont beħsiebni ngħidilha... iżda qatt ma sibt l-okkażjoni opportuna.
Pisani. Jiġifieri l-mottiv tiegħek li m'għedtilhiex kien...
Mifsud Camilleri. Ma ridtx ninkwetaha. Id-dejn lili personalment ma kienx jinkwetani. Kont naf li meta jasal iż-żmien kont inħallsu.
Pisani. Kif?
Mifsud Camilleri. Mill-ħlasijiet sostanzjali li kellhom jagħtuni u li għad iridu jitħallsu.
Pisani. Dr. Mifsud Camilleri, se nagħmillek l-istess mistoqsija li staqsewk tal-Prosekuzzjoni iżda mingħajr l-ebda malizzja. Dik il-lejla kont xrobt iżżejjed?
Mifsud Camilleri. Fis-sens li affettwa l-ġudizzju tiegħi, le.
Pisani. Setgħet id-diffikultà finanzjarja li kellek twasslek li toqtol?
Mifsud Camilleri. Lil Chetcuti forsi... għat-telefonati impertinenti tiegħu. Iżda mhux lil marti – qatt.
Pisani. Kont tħobbha lil martek?
Mifsud Camilleri. Ħafna. Hi ġabitli f'ħajti umoriżmu, intelliġenza, ġentilezza u tolleranza. Iż-żwieġ tagħna kien esperjenza ta' ferħ li qatt ma ninsa, u ta' dan kollu jiena nibqgħalha obbligat. Iva, Dr. Pisani, kont inħobbha.
Pisani. Int qtiltha lil martek?
Mifsud Camilleri. Le. Nassigurak.
Pisani. Grazzi, Dr. Mifsud Camilleri. Sur Imħallef, miniex se nsejjaħ iktar xhieda. Il-każ tad-Difiża huwa konkluż.
Mħallef. Grazzi, Dr. Pisani.

Mifsud Camilleri jersaq lejn l-iżbarra, filwaqt li jintfew id-dwal. Jinxtegħel spot fuq l-Imħallef.

Mħallef. Membri tal-ġurija, ħa nikkonkludi r-rikapitulazzjoni tiegħi billi ngħid li mhux id-dmir tiegħi li niggwidakom f'xi direzzjoni partikolari, jew li ngħidilkom l-opinjoni tiegħi. Lili jsejħuli Mħallef iżda intom l-imħallfin. Jiena nista' biss niddiriġikom ~~dwar il-~~ fuq il-punti liġi u l-liġi hija ċara. Il-piż tal-prova qiegħed fuq il-Prosekuzzjoni. Huma jridu jkunu ċerti u bla dubju ta' xejn dwar il-ħtija. Wieħed huwa ~~akkużat~~ ħati ta' qtil jekk, mingħajr l-ebda skuża legali, jikkaġuna l-mewt ta' ħaddieħor għax irid hu. Dik hija l-liġi u intom l-uniċi mħallfin ta' l-att f'dan il-każ. Meta tkunu wżintu l-evidenza kollha kif ġiet ippreżentata ~~lilkom~~ quddiemkom, mbagħad ikollkom tiddeċiedu fuq il-verdett tagħkom. Inkun qed nagħmel ħażin jekk ngħidilkom kif naħsibha jien. Il-verdett huwa tagħkom u tagħkom biss. Neħħu minn moħħkom ir-rabja, is-simpatija u kull emozzjoni oħra. Jekk l-evidenza ma tkunx ta' sodisfazzjon għalikom u ~~bla~~ mingħajr dubju ta' xejn, il-verdett tagħkom għandu jkun "Mhux ħati". Min-naħa l-oħra, jekk tkunu sodisfatti, il-verdett, anke jekk ma jinżilx tajjeb, għandu jkun "Ħati". Ma ngħirx għal din il-biċċa xogħol iebsa li għandkom iżda tridu tkunu deċiżi fid-dmir tagħkom. Meta l-Prim Ġurat jieħu l-ġurament, intom tirtiraw biex tikkunsidraw l-verdett tagħkom u meta jasal il-ħin tiġu lura u tgħiduli bid-deċiżjoni tagħkom.

Jerġgħu jinxtegħlu d-dwal. Il-Purtier iqum bilwieqfa.

Purtier. Naħlef li nżomm lill-membri tal-ġurija f'post privat u komdu f'residenza fejn titlob il-qorti. Ma nħalli lil ħadd ikellimhom u lanqas jien ma nkellimhom dwar is-suġġett tal-ġuri li sar f'dan il-jum mingħajr il-permess tal-qorti, jekk mhux biex nistaqsiehom jekk qablux dwar il-verdett tagħhom.

Jintfew id-dwal minbarra spots fuq l-iskrivan u Mifsud Camilleri.

Skrivan. L-akkużat iqum jekk jogħġbu.

Id-dwal jinxtegħlu kollha.

Intralkef Sinjuri

~~**Skrivan**~~. ~~Il-Pri~~m Ġurat jekk jogħġbu jqum. Sur Prim Ġurat, il-priġunier Mifsud Camilleri huwa ħati jew mhux ħati ta' qtil?

Kulħadd fuq il-palk iħares dritt lejn l-udjenza. Jintfew id-dwal. Purtiera.

ATT II

Qabel il-ġuri

Xena 1

Is-salott fid-dar ta' Mifsud Camilleri u martu Netta. Il-kamra ta' l-ikel tmiss miegħu. Il-bieb doppju magħluq. Il-ħin huwa kmieni filgħaxija fir-rebbiegħa, xi disa' xhur qabel il-ġuri.
Netta, mara sabiħa fuq l-erbgħinijiet u liebsa eleganti għall-ikel, qed titkellem fuq it-telefon.

Netta. Iva, ruħi... il-ġuri jibda għada...Għaliex qed jiddefendiha Salvatore? Ma nafx għaliex. Mhuwiex kapaċi jirresisti każijiet diffiċli, hux veru? (*Kultant toqgħod tisma' hi u tħares lejn l-arloġġ li għandha fuq idha*) Sewwa... iva, qatlet il-maħbub tagħha... tagħtu seba' daqqiet... iva... Mqass imsaddad? Ma naħsibx li s-sadid se jagħmel xi differenza. (*Tisma'*) Iżda l-marki tas-swaba tagħha biss – eżatt. Naħseb li dik hi l-problema... Ee, il-lejla? Għandna waħda minn dawk l-ikliet ta' qabel il-ġuri. B'hekk Salvatore jkollu l-okkażjoni biex jipprattika dawk ir-rimarki brillanti li huwa magħruf għalihom u li jagħmel mingħajr l-ebda preparazzjoni ta' xejn.

Tidħol Rizzo mill-intrata.

Netta. Stella, jimporta ġġibli l-inbid u t-tazzi, jekk jogħġbok?

Toħroġ Rizzo lejn il-kamra ta' ikel u tħalli l-bibien miftuħin.

Netta. (*fuq it-telefon*) Eżattament... ġej Stephen Hili Said, is-sieħeb prinċipali ta' ---- Iva, dak hu. Kif ukoll Robert Pisani, li jiġi taħt Salvatore. Naħseb li int ltqajt miegħu...

Rizzo tidħol bl-inbid u tħalli l-bieba tal-parti ta' wara tal-palk miftuħa.

Netta. Xagħru iswed u sexy? (*Taħseb*) Naħseb li hu, iva... U żgur li ngħid lil Salvatore li ċempilt!... X'sejħitilha l-gazzetta tiegħek? "Dik li tferi bl-imqass"? X'kull waħda! Il-gazzetta li naqra jien, it-*Times,* tirreferi għaliha sempliċiment bħala l-akkużata. Tajjeb, se jkolli nħallik, ruħi. Ħadt pjaċir inkellmek. Ciao. (*Tniżżel it-telefon, tieħu nifs twil u toqgħod taħseb*) Stella, il-ħaxix lest?
Rizzo. Iva, sinjura.
Netta. Tajjeb. Iċċekkja l-mejda, trid? ... U dment li żewġi ma jiġix tard iżżejjed.... (*Mill-bogħod jinstema' l-bieb ta' barra jistabat*) Dan x'kien wasal kważi fil-ħin din id-darba! (*Tlesti biex tilqgħu bi tbissima*)

Mifsud Camilleri jidħol jgħaġġel fil-kamra kif kien jagħmel dejjem. F'età tal-bidu tal-ħamsinijiet, dinjituż, huwa juri enerġija kbira. Liebes kowt iswed b'għonq tal-bellus u f'idu briefcase antika u mimlija sew. Jitlaqa' fl-art, jinża l-kowt u jnewlu lil Rizzo bħallikieku kienet xi spalliera. Rizzo tieħu l-kowt fl-intrata, terġa' lura u tmur lejn il-kċina.

Mifsud Camilleri. Jiddispjaċini li ġejt xi ftit tard, qalbi... Ma jmissnix mort il-klabb u mbagħad ma stajtx neħles minn Buhagiar... "Irrid ngħidlek kelma f'widnejk," qalli. Inti kif tħossok, qalbi? Kif mort illum?
Netta. Mhux ħażin, Salvator. Iżda ma nistax ngħid li għamilt wisq. (*Jitgħannqu ħafif ħafif*) Kont beħsiebni niżbor il-ward iżda bqajt m'għamilt xejn.
Mifsud Camilleri. Sewwa għamilt għax int suppost tieħu l-affarijiet bil-mod.
Netta. Hekk qed nagħmel. Kull m'għamilt illum qgħadt inferra l-inbid minn flixkun għal ieħor, inlaqt fuq il-pultruna u ħallejt lil Stella tipprepara l-ikel. Dik il-mara m'hawnx prezzha. Mara ġojja.
Mifsud Camilleri. Ma ngħidx li hi ġojja.
Netta. (*tidħaq*) Hi tgħid l-istess dwarek.
Mifsud Camilleri. Trid tixrob xi ħaġa?
Netta. M'għandniex ħin, Salvator. Mhux aħjar tmur tbiddel?
Mifsud Camilleri. Iva, iva, toqgħodx tinkwieta. Inti taf kemm inbiddel malajr. Kapaċi daqs l-aqwa artist tal-varjetà.
Netta. Mela xogħlok mhux bħal ta' l-artisti tal-varjetà?
Mifsud Camilleri. Nett...
Netta. Salvator, agħġġel. Inti taf li meta dak l-arloġġ idoqq it-tmienja, ~~Hili Said~~ ikun qed jistenna fuq it-tarġa tal-bieb.
Mifsud Camilleri. Iva, ħaqq ix-xjaten!... Dan il-bniedem qatt ma jkun tard?!
Netta. Lanqas darba waħda fl-għoxrin sena li ili nafu.

Joħroġ Mifsud Camilleri. Pawsa. L-arloġġ idoqq it-tmienja u ċċempel il-qanpiena tal-bieb ta' barra. Tidħol Rizzo, taqsam lejn il-bieb tax-xellug, u wara tidħol b'Hili Said warajha.

Rizzo. Is-Sur Avukat Stephen Hili ~~Said~~. (*Tоħroġ*)
Netta. Stephen, Stella tħobb tagħti t-titli kollha ta' kull min jidħol għandna. Ma tafx kemm għandha mneħerha mxammar.
Hili Said. Toqgħodx tinkwieta, Netta.
Netta. X'ħa tixrob?
Hili Said. Tridx inferra xi ħaġa għalija?
Netta. Iva, jekk jogħġbok. Salvatore ma jdumx ma jkun magħna. Mar ibiddel.
Hili Said. Naqra whisky b'ħafna ilma. Lilek x'ħa nġiblek?
Netta. Le, xejn, grazzi.
Hili Said. Inħobbhom dawn l-okkażjonijiet, b'mod speċjali l-kumpanija.
Netta. Jien ma nafx kif Salvatore ma jistedinx ukoll lill-Imħallef.
Hili Said. X'għandek il-lejla għalina? Tiftakar x'kont sajjartilna fl-okkażjoni ta' dak li kien qatel wara li ħaraq id-dar b'kollox?
Netta. Smoked ham u steak flambé.
Hili Said. U għal dak li kien ħeba l-ġisem fil-freezer? Vichysoisse, ikla kiesħa...
Netta. U baked Alaska.
Hili Said. Qatt ma ninsa l-ikla għal dak li kien qatel bil-mannara – bortsch u spare ribs.
Netta. Menu tassew addattat. Kemm għandek memorja tajba, Stephen. Tgħid nikteb ktieb tat-tisjir? Kulħadd hekk donnu qed jagħmel. Kieku nsemmieh "Festi Forensiċi."
Hili Said. Ħadd ma jilqa' l-mistednin aħjar minnek.
Netta. U ħadd mhu impostur daqsek. Bħallieku dan huwa l-uniku post fejn tiekol tajjeb.
Hili Said. M'hawnx aħjar minnu.
Netta. Bħallikieku mhux dejjem tmur tiffoxxna għand is-Soċjetà tal-Liġi.
Hili Said. Għażiża Netta, is-Soċjetà tal-Liġi dejjem bl-istess ikel – soppa u shepherd's pie. Iżda nammetti li s-salamun dejjem frisk. L-uniku kuntratt li ma tilfux huwa għall-Parlament. Le, le, hawn l-aħħar refuġju għal wieħed għażeb bħali.

Tinstema' l-qanpiena tal-bieb u Rizzo tmur tiftaħ.

Netta. Naħseb li wasal Robert Pisani.
Hili Said. Pisani? Smajt li ma jdumx ma jieħu promozzjoni.
Netta. Ma smajtx.
Hili Said. Mela jekk jogħġbok issemmi xejn.

Tidħol Rizzo ma' Pisani.

Rizzo. Is-Sur Avukat Robert Pisani. (*Toħroġ*)
Netta. Robert.
Pisani. ~~Netta~~. Netta
Netta. Is-soltu?
Pisani. Grazzi. (*Isellem lil Hili Said u Hili Said isellem lura*) Fejn hu l-kbir? Jaqaw għadu ma wasalx id-dar?
Netta. Le, din id-darba rnexxielu jgħaddik bi ftit minuti. Iżda għandek raġun għax fit-triq waqaf il-klabb u naturalment żammewh.
Hili Said. Mhux Buhagiar tgħid?

Jidħol Mifsud Camilleri

Mifsud Camilleri. Iva, Buhagiar kien. Darba kont il-mistieden ta' l-unur u Buhagiar ġie mqabbad biex jintroduċini. Tafu x'qal? "Għandi pjaċir nintroduċielkom lil Dr. Salvatore Mifsud Camilleri, magħruf magħkom ilkoll għall-kwalitajiet dibattibbli li għandu. Kif tafu intom ilkoll, huwa wieħed mill-aqwa avukati u s-sigriet ta' l-avukatura hija l-onestà. Darba tkun taf kif tiffalsifikaha, il-kumplament ikun faċli."

Imur lejn il-mejda tax-xorb u jferra grokk filwaqt li l-oħrajn jaqbdu jidħqu.

Netta. Salvator, ċemplitlek ommok.
Mifsud Camilleri. X'riedet?
Netta. Biex tistaqsi dwar "dik li tferi bl-imqass".
Mifsud Camilleri. "Dik li tferi bl-imqass"? Naf minn liema gazzetta ħaditha. (*Lil Pisani*) Dan l-inbid Mouton Rothschild 1961 ġie mħolli lili mill-mejjet Kap ta' l-Avukatura, Dr Pietru Pawl Mallia li għamel minn kollox biex jipprova jispiċċah qabel jitlaq minn din id-dinja. Kieku rnexxielu jilħaq it-tliet għoxrinijiet sena u għaxra li kien jikkonsidrahom mhux iktar minn kuntratt legali mal-Ħallieq tiegħu – kieku żgur li kien iġorr kollox.
Netta. Tgħid mhux bl-assistenza tiegħek? Inti kont tmur tarah għall-inqas ħaġa ta' xejn, bl-intenzjoni li tgħinnu.
Mifsud Camilleri. Għall-inbid qed tgħid, naturalment, u mhux għal din id-dinja.
Hili Said. It-testment tiegħu kienet preċiżjoni legali, tiehu gost taqrah u pjaċir tamministrah.
Mifsud Camilleri. Sewwa qed tgħid. Kitbu fuq in-naħa ta' wara ta' parking ticket li ma ħallasx u bħala xhud kellu gwardjan lokali mara. Il-litigazzjoni dwar it-testment damet iktar minn tliet snin u wara li spiċċat kien fadal flus kemm titħallas il-multa tal-parking.
Netta. Kieku ma kienx hu ma kienx ikollok il-karriera li għandek. Tinsiex dak il-famuż delitt.
Mifsud Camilleri. (*Jiftakar*) Qatt ma ninsa. Kienet l-ewwel darba li dhert il-qorti b'mod professjonali. Ommi kienet fuq quddiem. Jiena m'għedtx kelma waħda iżda kull darba li għaddejt nota lil Dr. Mallia kienet taqbad iċċapċap.
Pisani. L-ewwel esperjenza ma tinsieha qatt.
Mifsud Camilleri. (*Jirreċta*) Qatt ma ninsa l-ġurament tal-ġurija li kienet magħmula minn nies ta' l-iskola, nies intelliġenti. L-iskrivan qalilhom biex jieħdu posthom u meta wieħed minnhom wasal biex jieħu l-ġurament qal, "Jien miniex tajjeb biex inkun bħala ġurat. Jiena trux ma nismax saħta." Mbagħad fetaħ il-ġlekk u mdendel mal-but tas-sidrija kellu bħal radju ta' qabel l-aħħar gwerra b'wajer imqabbad ma' widnejh. Qabad idawwar buttuna wara l-oħra u ħlief tisfir ma smajniex. L-imħallef dar lejn l-iskrivan u qallu, "X'qal għax ma fhimtux?"
Hili Said. Jekk miniex sejjer żball, jien kont li bdejtek fit-triq tas-suċċess. Tiftakar lil Assunta Cardona?
Mifsud Camilleri. Niftakar. Serq, adulterju, ġuramenti foloz, rikatt u anke attentat ta' qtil. Hija mxiet ma' dak li kien qal Lord Russell li l-Għaxar Kmandamenti għandhom jitqisu bħala karta ta' l-eżami li tgħid li tista' tagħżel ħamsa biss.

Hili Said. Id-difiża tiegħek tagħha kienet il-bidu tal-karriera tiegħek. (*Lil Netta*) Żewġek m'hawnx ieħor bħalu fl-avukatura kriminali.
Netta. Ma nafx jien. Ma rridux ninsew lil Thomas Borg Bugeja.
Mifsud Camilleri. Tgħidx ħmerijiet!
Netta. It-*Times* tgħid li huwa wieħed mill-aqwa avukati
Mifsud Camilleri. Qalbi, missieru kien estate agent filwaqt li missieri kien fil-finanzi.
Netta. Qalbi, hawn m'intix qed tipprova tikkonvinċi xi ġurija. Missier Borg Bugeja kien sieħeb prinċipali f'kumpanija kbira waqt li missierek kien skrivan ma' kumpanija ta' kostruzzjoni.
Mifsud Camilleri. U barra minn dan, missieru ħallielu somma sabiħa filwaqt li missieri kull ma ħallieli kienet ommi. Missirijiet li jkunu se jmutu għandhom jaħsbu f'marthom fit-testment tagħhom. Għandhom iħalluhom lil xiħaddieħor!
Netta. Inti tħobbha lil ommok. Minn fejn taħseb li ġibt it-talent li għandek ta' oratur? Barra minn dan, hija l-unika persuna li taqbel miegħek fl-istima li għandek tiegħek innifsek. Insomma, jiena nemmen li f'dan il-ġuri se naraw ġlieda bejn tnejn li huma ndaqs.
Mifsud Camilleri. Tgħidx ħmerijiet. L-iżvantaġġi huma kollha kontra tiegħi. Nafu li l-klijenta tiegħi kellha relazzjoni ta' mħabba mar-raġel li qatlet. Il-marki ta' subgħajha kienu fuq l-imqass. Nafu li...
Netta. Qabel kull ġuri inti dejjem toħroġ b'din l-iskuża li l-iżvantaġġi huma kollha kontrik. B'hekk iktar timpressjonana meta terbaħ il-każ.
Mifsud Camilleri. Isma', inti ma' min qed iżżomm?
Netta. Kien x'kien, inti taħseb li l-ġurati se jibgħatu mara sabiħa għomorha l-ħabs?
Mifsud Camilleri. Mhux jekk ikolli tnax-il raġel bħala ġurati.
Hili Said. Borg Bugeja huwa makkak biżżejjed biex jieħu ħsieb li dan ma jiġrix.
Mifsud Camilleri. ~~Jien~~ irrid tużżana rġiel ta' mezz'età, ossessjonati bis-sess u li marthom ma tifhimhomx. Naħseb li nġagħalha tirrepeti n-numru tat-telefon tagħha ħafna drabi waqt il-kontroeżami.
Hili Said. Għadu m'għaddilix għal kollox meta smajtek tagħtiha parir wara li staqsietek, "Kif se nagħti evidenza?"
Netta. Mela x'għedtilha, Salvator?
Mifsud Camilleri. (*Jirreċta*) Għedtilha, "Ruħi, għid kollox bħallikieku kienet il-verità."
Pisani. Naħseb li l-fiduċja li għandha timpressjona lill-ġurija. Għalkemm qatt ma tista' tkun żgur meta wieħed jitla' jixhed. Kif tgħidha int, Salvator? "Oqogħdu attenti minn dawk li huma l-iktar żguri minnhom infushom għax huma l-iktar li għandhom x'jaħbu".

Tidħol Rizzo.

Rizzo. Skużani, sinjura. L-ikel kważi lest. Forsi tixtieq tiċċekkja.
Mifsud Camilleri. Fl-aħħar! Jien mejjet bil-ġuħ.
Netta. Mela kun grat lejn Stella għax mingħajrha bil-ġuħ kont tibqa'.

Netta tqum minn postha u tmur lejn il-kamra ta' l-ikel ma' Rizzo. Mifsud Camilleri jersaq lejn il-mejda tax-xorb.

Mifsud Camilleri. Ħa nimlilkom it-tazzi...

Hili Said jirrifjuta.

Mifsud Camilleri. Robert? (*Pisani jaċċetta. Hili Said imur ħdejn Mifsud Camilleri)*

Hili Said. Kif inhi, Salvator?
Mifsud Camilleri. Mhix aħjar. Bħal-lejla tkun tidher tajba iżda wara tpatti għal kollox, miskina. Jiddispjaċini ngħid li l-aħħar rapporti ma tantx urew tama. Jibqgħu jagħmlulha t-testijiet. Il-pilloli jgħinnu biex inaqqsu l-uġigħ għal xi ħin iżda qed terġa' tirkadi iktar spiss. Jgħidu li 'l quddiem se jkun hawn xi kura tajba, iżda nibża' – it-tnejn nafu – li l-futur mhuwiex fit-tul.
Hili Said. (*mifxul ħafna*) Jiddispjaċini għall-mewt. Ma nafx kif naqbad infissirlek iżda... jiddispjaċini ħafna.
Mifsud Camilleri. Ma nitkellmux fuq hekk il-lejla. Ħadd minna ma jista' jagħmel xejn. U anke li taħseb fuq hekk... ma jagħmel l-ebda ġid. Għalhekk...
Hili Said. Jiddispjaċini. Ma jmissnix...
Mifsud Camileri. Ma jimpurtax. Napprezza – it-tnejn li aħna nappreżżaw l-ansjetà tiegħek. Grazzi, Stephen.
Pisani. X'kull waħda! Qatt ma kont naf li għandek isem ieħor, Dr. Hili Said.
Mifsud Camilleri. Tkunx kiesaħ! L-imħallfin, l-avukati magħrufin u l-Kap ta' l-Avukatura biss jistgħu – u kultant – ikunu familjari ma' Dr Hili Said.
Hili Said. Għalkemm nista' nagħmel eċċezzjoni għalik, Dr. Pisani, iżda mhux qabel tieħu l-promozzjoni.
Mifsud Camilleri. Qed tistenna xi splużżjoni minn Borg Bugeja għada, Stephen?
Hili Said. Ma naħsibx, għalkemm qatt ma juri. Dak qatt ma jkun lest li jikkoopera speċjalment meta jkun kontra tiegħek.
Pisani. Għaliex jieħu kull każ b'mod tant personali?
Mifsud Camilleri. Sempliċi. Kont sena warajh fl-Università u ma setax jaċċetta li tifel mill-iskola tal-gvern jeħodlu ż-żewġ affarijiet li kien jaħseb li kienu tiegħu bi dritt.
Pisani. X'jiġifieri?
Mifsud Camilleri. Stephen ilu xi ftit jaf, iżda Borg Bugeja s-sajf qabel jien dħalt l-Università kien talab lil Netta biex tiżżewġu.
Pisani. Isma'! Ma kontx naf. U naturalment inti qlibthielu bħala President ta' l-Istudenti.
Mifsud Camilleri. Dak kien premju żgħir ħdejn Netta tiegħi.
Hili Said. Naqbel għal kollox ma' dan il-ġudizzju.
Mifsud Camilleri. Ma naħsibx li stajt għedtha b'mod iktar romantiku.
Pisani. Taħseb li Borg Bugeja jagħmel xi festa qabel il-ġuri?
Mifsud Camilleri. Żgur li le.
Pisani. Kif int daqshekk żgur?
Mifsud Camilleri. Għax jekk jagħmel hekk ikollu jħarrek lill-mistednin.

Netta tidħol u tagħlaq il-bibien warajha.

Hili Said. Naf żgur li għandek raġun.
Netta. Raġun dwar xiex, Stephen?
Mifsud Camilleri. (*qabel iwieġeb xiħadd ieħor*) Dwar Dylan Thomas.

Pisani
~~Mifsud Camilleri~~
Hili Said
Mifsud Camilleri
Rizzo
Borg Bugeja
Mtallef .

Netta. Erġajna dwar Dylan Thomas! Għax darba Salvator sema' taħdita minn tiegħu baqa' ossessjonat.
Mifsud Camilleri. Qed tinfamani. U hawn xhieda ta' min jorbot fuqhom biex jaqbżu għalija. Mhux talli mort nisimgħu jitkellem talli wara skirt flimkien miegħu. (*Jirreċta*) "Iż-żmien jgħaddi. Isimgħu. Iż-żmien jgħaddi. Ersqu viċin issa. Intom biss tistgħu tisimgħu d-djar reqdin fit-toroq fil-melħ fond u fl-iswed kwiet, iffaxxati bil-lejl. Intom biss tistgħu taraw fil-kmamar tas-sodda. Il-ħwejjeġ ta' taħt fuq is-siġġijiet, il-friskaturi u l-buqari, it-tazzi bis-snien, il-kitba fuq il-ħajt, u l-istampi żgħar tal-mejtin. Intom biss tistgħu tisimgħu u taraw, wara l-għajnejn ta' dawk reqdin, iċ-ċaqliq u l-pajjiżi u l-labirinti u l-kuluri u t-twerwir u l-qawsalli u l-melodiji u x-xewqat u l-waqgħat u d-dispramenti u l-ibħra kbar tal-ħolm tagħhom. Minn fejn qegħdin tistgħu tisimgħu l-ħolm tagħhom."

Tidħol Rizzo u tinterrompli l-quċċata tad-diskors.

Rizzo. L-ikel lest, sinjura.

Iċempel it-telefon. Rizzo tersaq lejh iżda Mifsud Camilleri jwaqqafha.

Mifsud Camilleri. Ħallieh. (*Lil martu*) Idħol ħa nieħu ħsiebu jien. (*Juri l-gabarré bl-inbid*) Robert, ħu dan miegħek. (*Jerfa' t-telefon*) Hello? (*Hili Said jagħti drieghu lil Netta u jidħlu fil-kamra ta' l-ikel, b'Rizzo u Pisani warajhom*) (*Fit-telefon*) Iva, jien hu. Min hemm? Chetcuti? Ħadthom l-ishma? (*Jisma'*) Tajjeb. (*Jerġa' jisma'*) L-offerta tiġi mħabbra nhar il-Ħamis. Is-sorsi tiegħi huma mpekkabbli. Naturalment, jiena rridek tbiegħ fil-kont. (*Jisma'*) Għandek għaxart ijiem u meta s-sieħeb prinċipali jiġi lura mill-vaganzi, jiena żgur li jirrikonoxxi d-deċiżjoni għaqlija tiegħek.... Iva, naf li mort ħażin dan l-aħħar iżda ma ndumx ma nirpilja... Jiena qatt ma ddiżappuntajtek fl-imgħoddi, veru? (*Jisma'*) Is-somma hija ikbar din id-darba għax is-sorsi huma iktar ta' min joqgħod fuqhom.Ma nafx kif jistgħu jiddiskrevuni bħala xiħadd ta' ġewwa.

Jinfetaħ il-bieb tal-kamra ta' l-ikel u Netta tħares lejh qisha qed tistaqsi.

Mifsud Camilleri. Inkellmek nhar il-Ħamis. Il-lejl it-tajjeb. (*Isabbat it-telefon u jidħlu fil-kamra ta' l-ikel*)

Id-dwal jintfew bil-mod u tingħalaq il-purtiera.

Jinstemgħu l-ilħna 1

Mifsud Camilleri. Dr. Hili Said, hemm xi insinwazzjoni li jiena xi darba sibt ruħi imbarazzat finanzjarjament?
Hili Said. Mhux safejn naf jien, Dr. Mifsud Camilleri.
Mifsud Camilleri. Jew li kelli bżonn partikulari ta' xi flus?
Hili Said. Le, Sur Avukat. Għal ħafna snin inti rċevejt dħul tajjeb ħafna mill-avukatura fejn is-servizzi tiegħek kienu mfittxija bil-kbir.
Mifsud Camilleri. Kemm ilek taf kemm lili kif ukoll lil marti?
Hili Said. Jiena servejtkom għal għoxrin sena sħaħ.

Mifsud Camilleri. U x'għandek xi tgħid dwar ir-relazzjonijiet tagħna?
Hili Said. M'hemmx xi tmaqdar. Wieħed jista' biss jammira, anzi jgħir għalikom it-tnejn.

Jispiċċaw l-ilħna.

Xena 2

Iktar tard dik il-lejla

Jidħlu Hili Said, Pisani u Mifsud Camilleri. Ta' l-aħħar iġorr gabarré b'erba' kikkri kafé u tazza brandy, Pisani għandu tazza port.

Hili Said. Kienet għażla addattata għall-ġuri ta' Tessie Sultana, biċċa laħam taċ-ċanga mill-ifjen.
Pisani. Iva, iżda nnutajtu kif Netta qiegħdet id-demm fil-gravy?
Mifsud Camilleri. Biex neqirdu l-evidenza.
Hili Said. U għalhekk iċ-chocolate gateau kellu forma ta' mqass.
Pisani. Iżda għaliex kellna sauce tal-hazelnut?
Mifsud Camilleri. Is-sadid, stupidu, is-sadid. Imma kemm int kajman! Tfakkarni f'Dr. Ġorġ Farrugia

Tidħol Netta

Netta. Ma kienx kajman daqs kemm kont int ma' l-Imħallef Carmelo Vassallo Grima.
Mifsud Camilleri. Miskin Carmelo.
Netta. Miskin Carmelo! Kont tafu lil Vassallo Grima, Robert?
Pisani. Smajt bih.
Netta. Miet ftit tas-snin ilu
Pisani. Isma', Salvator, bħala President tal-Kunsill ta' l-Avukatura beħsiebek tagħmel xi ftit tibdil radikali?
Mifsud Camilleri. Nispera. Beħsiebni nara li jkun hemm iktar nisa eletti għall-Kunsill bit-tama li, meta nirtira, inkunu nistgħu naħtru l-ewwel mara bħala President.
Hili Said. Allaħares. Diġà sejrin il-baħar bin-nisa li għandna fil-professjoni. Waħda bħala President tal-Kunsill ta' l-Avukatura jonqosna biex niġu ottu. Aħfirli, Netta, talli qed nikkritika s-sess tiegħek iżda nibża' li l-avukati nisa jagħmlulna isem ħażin jistgħu.
Netta. Isem ħażin ma' min?
Hili Said. Mal-kriminali, naturalment.
Mifsud Camilleri. Stephen għandu raġun. Il-kriminali huma konservattivi f'dawn l-affarijiet. L-ebda kriminal inkallat m'hu se jitlob li tiddefendih mara.
Hili Said. Ħadd minn sħabi l-avukati ma jikkonsidra li xi darba jgħallem mara.
Netta. Imisshom jistħu, Stephen. Għandna nkunu lesti naċċettaw li l-bidla hija inevitabbli.
Mifsud Camilleri. Iva, iżda nibża' li fil-professjoni tagħna kulħadd irid bidla bil-mod.
Hili Said. Hekku għax issa bdew jidħru kullimkien. Dawk mhux bħalna, Netta.
Netta. Mela ndunajt?

Hili Said. Nissoponi li jien naħsibha la antika, iżda nistqarr li nħossni nitwerwer kull meta mara tinħatar bħala avukat.
Mifsud Camilleri. U ejja, dik ħaġa li trid tiġri... xejn ħlief sens komun. Fl-aħħar mill-aħħar, l-imħallfin jilbsu qishom trasvestiti u spiss iġibu ruħhom qishom nisa xjuħ.
Netta. Sewwa qed tgħid. Infatti għandna bżonn iktar imħallfin nisa. Wara kollox, hawn nisa Presidenti ta' pajjiżi.
Hili Said. Il-mniegħel! Ara kemm sar ħin. Se jkolli nħallikom.
Netta. Diġà sejjer?
Hili Said. Għax għandna konsultazzjoni kmieni ma' Tessie Sultana...
Netta. Dik li l-imqassijiet.
Mifsud Camilleri. Kien żball u xejn iżjed. (*Joħroġ lejn l-intrata*)
Hili Said. ... fid-disgħa eżatt. Se jkolli mmur. Kienet ikla mill-aqwa, Netta. Kważi kważi wieħed jistenna li jkun hemm xi delitt ieħor. (*Ibusilha idha*) Forsi meta Salvator jerbaħ il-każ ta' Tessie Sultana tiġi tiekol għandi.

Mifsud Camilleri jidħol bil-kowt ta' Hili Said.

Netta. Kif nistgħu nkunu żguri li li jerbaħ il-każ meta hemm dak l-avukat bravu ta' Borg Bugeja kontra tiegħu?
Mifsud Camilleri. (*jidħaq*) Din xi konfoffa?
Netta. Mbagħad żgur li ma nkunx nista' naċċetta l-istedina tiegħek.
Mifsud Camilleri. Jaqaw qed tistieden lil marti biex tieklu waħedkom, Stephen?
Hili Said. Fhimtna ħażin. L-istedina hija għat-tnejn li intom.

Mifsud Camilleri jgħin lil Hili Said bil-kowt li jixbaħ ħafna dak li Mifsud Camilleri kien liebes meta daħal l-ewwel darba.

Hili Said. Int żgur li dan il-kowt tiegħi?
Mifsud Camilleri. Bih ġejt hawn, żgur.
Hili Said. Il-lejl it-tajjeb, Netta... u grazzi għal darb'oħra.
Netta. Il-lejl it-tajjeb, Stephen.
Hili Said. Il-lejl it-tajjeb, Salvator.

Mifsud Camilleri joħroġ ma' Hili Said fl-intrata għall-bieb ta' barra.

Pisani. Dan Stephen huwa bniedem eċċezzjonali, hux? Taparsi ma jafx x'qed jiġri iżda ċertament li għandu moħħ legali tal-prima klassi. Snin ta' esperjenza b'ħafna sens komun.
Netta. Iżda naħseb li huwa bniedem imdejjaq. Iżomm waħdu wisq.
Pisani. Imissu żżewweġ xiħadd bħalek... (*Ibusha fuq wiċċha*). Salvator huwa bniedem ixxurtjat.

Jinstema' l-bieb ta' barra jistabat.

Netta. U int m'intix agħar minnu.

Mifsud Camilleri. (*jerġa' jidħol fil-kamra*) Min qed jitkellem fuqi? Jaqaw qed terġa' tinnamra ma' marti?
Pisani. Kull meta jkolli l-okkażjoni. Iżda issa li qbadtna, naħseb li jaqbilli nitlaq. Miniex agħar minnu għedt? Wara kważi ħmistax-il sena taħtu, ma niskantax.
Mifsud Camilleri. Kien imissek ħadtni bħala twissija mhux bħala eżempju. Veru sejjer, Robert? Ibqa' hawn għal kikkra kafé jew tnejn.
Pisani. Se jkolli mmur.
Netta. Bilfors?
Pisani. (*lil Mifsud Camilleri*) Narak għadha filgħodu l-qorti, Salvator.
Mifsud Camilleri. Fid-disgħa eżatt. Ħaġa hija żgura li Robert ikun fil-ħin.
Pisani. Fid-disgħa eżatt – u ddumx ma torqod. Oqgħod attent minn Borg Bugeja.
Mifsud Camilleri. Int qiegħed taħti jew il-konsulent espert tiegħi?
Pisani. Ħadt pjaċir bil-kumpanija tagħkom u kienet ikla stupenda, Netta, bħas-soltu. Grazzi.
Netta. Il-lejl it-tajjeb.

Mifsud Camilleri joħroġ fl-intrata ma' Pisani. Netta tqum, ikollha attakk u terġa' taqa' fis-siġġu, fuq il-lemin. Jinstema' l-bieb ta' barra jistabat.

Mifsud Camilleri. (*jerġa' lura*) Morna tajjeb, qalbi. Qed iħossok ħażin?
Netta. Le, le. Jaqaw Stephen kien qed jagħmel xi suġġeriment meta semma l-ħatra ta' Robert?
Mifsud Camilleri. Iva, naħseb li din is-sena. Mhux qed nieħu gost bil-prospett. Se nimmissjah.
Netta. Forsi wasal iż-żmien li ċċedi u ssir imħallef biżbetku.
Mifsud Camilleri. Mhix ħaġa ħażina.
Netta. Mbagħad tiżżewweġ armla sinjura u...
Mifsud Camilleri. Jekk jogħbok, Netta.
Netta. Irridu naħsbu fuq dawn l-affarijiet.
Mifsud Camilleri. Għad fadal ħafna żmien. Dr Vella Azzoipardi qal li int għad fadallek snin sħaħ x'tgħix.
Netta. Iżda inti ħarist lejn għajnejn it-tabib meta qal hekk? Salvator, jien ħarist. M'għandniex għalfejn noqogħdu nidħqu bina nfusna. Qed nitkellmu fuq ftit xhur, l-iżjed. *Jien naf.*
Mifsud Camilleri. O Netta, kemm nixtieq li kont jien minflokok. Kemm nixtieq nagħmillek dak ir-rigal.
Netta. Anke kieku tista', ma naċċettahx. Inti tibqa' għal dejjem. Inti tmut ta' mitt sena. U rridek tgawdi kull mument.
Mifsud Camilleri. Mhux mingħajrek, qalbi.
Netta. Ibqa' ftakarni iżda ftakar biss iż-żmien sabiħ. Taf li meta ltqajt miegħek l-ewwel darba, int kont mingħajr eċċezzjoni ta' xejn l-iktar raġel arroganti, vanituż u eċċitanti li qatt iltqajt miegħu?
Mifsud Camilleri. (*jirreċta*) U ma nbdiltx, hux hekk?
Netta. Le bl-eċċezzjoni li ddaħħaqni ħafna iktar minn qabel.

Tidħol Rizzo b'gabarré b'tazza ilma u ġġib il-pilloli minn kexxun fil-mejda tat-telefon.

Mifsud Camilleri. (*irrabjat*) Ma tafx tħabbat?
Rizzo. Trid tieħu l-pillola ta' darba fil-ġimgħa l-lejla, sinjura.
Mifsud Camilleri. Dik il-mara għandha talent li tagħraf il-mument propizju. Woody Allen żgur li jieħu pjaċir biha.
Netta. Grazzi, Stella. Daqshekk għal-lum. Il-lejl it-tajjeb.
Rizzo. Il-lejl it-tajjeb, sinjura. (*toħroġ*)
Mifsud Camilleri. E.. iva... il-lejl it-tajjeb, sinjura Rizzo. (*Tkun diġà ħarġet*).
Netta. Imissek turi iżjed rispett lejha. Ipprova uża ftit minn dak il-faxxinu li tuża tant tajjeb mal-ġurati.
Mifsud Camilleri. M'għandix għaliex meta minn mindu telaqha żewġha qed neħel jien ma' rasha.
Netta. Forsi taħseb li xi darba int għad tagħmilli l-istess ħaġa.

Mifsud Camilleri iħares ċass lejn martu għal ftit ħin imbagħad jagħtiha l-pilloli.

Netta. Grazzi.

Mifsud Camilleri jersaq lejn ix-xellug u jitfi l-lampi.

Netta. Kemm nixtieq li kellna t-tfal, għax kieku...
Mifsud Camilleri. Forsi kieku żżewwiġt lil Thomas Borg Bugeja...
Netta. X'kull waħda, le! Anke meta pproponieli, bagħat jgħidli ma' avukati inferjuri. Le, jiena żżewwiġt lill-aħjar wieħed.
Mifsud Camilleri. (*jirreċta*) "Jiena drappier miġnun bl-imħabba. Inħobbok iktar minn kull flanella u xoqqa, tajjar, drapp tax-xugamani, ta' l-imtieraħ u tal-qoton, ħarir, kriton, kripon, djagunal li hawn fid-dinja. Ġejt biex nieħdok miegħi fl-imperu tiegħi fuq l-għolja fejn il-bidla tkanta fuq il-wajers. (*Hu u jgħinha biex tqum*) Armi l-peduni tas-sodda u l-ġakketta tas-suf (*jimxu lejn it-taraġ*) u nkun jien li nsaħħanlek il-lożor bħal toaster ta' l-elettriku u noqgħod maġenbek bħall-ikla fil-forn ta' nhar ta' Ħadd." (*Jitfi d-dwal ta' mal-ħajt)*
Netta. "U jiena naħdimlek portafoll ta' fjuri koħol biex il-flus ikunu komdi. Insaħħanlek qalbek bin-nar ħalli tqiegħdha taħt il-flokk ta' taħt meta jagħlaq il-ħanut." Salvator...

Jitbewsu u jintfew id-dwal.

Jinstemgħu l-ilħna 2

Mifsud Camilleri. Jista' jagħti l-kas li wara dak iż-żmien kollu li qattajt ma' marti, inti bqajt ma fehemtx ir-relazzjonijiet li kellna bejnietna?
Rizzo. X'jiġifieri?
Mifsud Camilleri. Eżattament dan li qed nistaqsik.
Mħallef. Sinjura, taħseb li Dr. Mifsud Camilleri u martu kienu jaqblu flimkien iżda int stajt ma apprezzajtx dawn ir-relazzjonijiet?

Rizzo. Le, ma jistax ikun, Sur Imħallef. Għal ħafna snin jien kont nafhom sew. Is-sinjura kienet mara ħelwa għall-aħħar iżda l-avukat kien dejjem fis-sakra u jgħajjat magħna t-tnejn.
Mifsud Camilleri. Naħseb li dak li qed tipprova tgħid Rizzo lill-qorti, Sur Imħallef, hu li lili ma taħmilnix.
Rizzo. Iva, sewwa qed tgħid!
Mifsud Camilleri. Infatti, ma tara xejn tajjeb fija, hux hekk?
Rizzo. Kieku kien hemm xi ħaġa tajba x'ngħid fuqek kont nieħu pjaċir ngħidha lill-Imħallef.
Mifsud Camilleri. Jiġifieri li jinteressak hu li tagħmilli d-deni.
Rizzo. Le, jien mhux hekk għedt. Int qed tipprova ġġagħalni ngħid dak li trid tgħid int, bħal ma tagħmel ma' kulħadd. Kull ma rrid hu li toħroġ il-verità.

Jispiċċaw l-ilħna

Xena 3

Ġimgħa wara, filgħaxija tat-23 ta' Marzu.

Netta. (*fuq it-telefon*) Konklużjoni li wieħed kien ċert minnha? Nispera. (*Tisma'*) Iva, għidli...

Tidħol Rizzo.
Netta. (*tgħatti t-telefon b'idha*) Neħħi kollox, Stella... u agħmilli kikkra kafé.
Rizzo. Is-Sur Avukat se jiekol id-dar il-lejla?
Netta. Ma naħsibx. Hija l-aħħar ġurnata tal-ġuri ta' dik li tat bl-imqass u l-ġurati għadhom ma daħlux, għalhekk ma nafx fi x'ħin ġej lura d-dar.

Rizzo tneħħi l-gabarré u toħroġ.

Netta. (*fit-telefon*) Naturalment, ruħi... Żgur... Ngħidlu hekk kif jasal....

Jidħol Mifsud Camilleri.

Netta. (*lil żewġha*) "Alla wasal id-dar?"
Mifsud Camilleri. Min hemm?
Netta. Ommok. (*Mifsud Camilleri jċaqlaq rasu*) (*Fit-telefon*) Imma taf int, għandu mnejn idum is-sigħat biex jiġi lura... speċjalment jekk qed jistenna l-verdett... Forsi jiċċelebraw ukoll... (*Tħares lejn żewġha*) jew le, skond il-każ...Le, jien tajba... Veru, inwiegħdek... Żgur li nċempillek hekk kif jasal... Tajjeb, qalbi, grazzi... Iva, saħħa...
Mifsud Camilleri. Imissek għandek tejp fuq waħda minn dawk l-invenzjonijiet ansafoniċi. "Qalbi... żgur li ngħidlu... lanqas jilħaq jasal... Jien naf li Salvator huwa l-aqwa bniedem fid-dinja u kemm jiena xxurtjata!... Żgur li ngħidlu, ruħi..."
Netta. Hija mara xiħa u lilek ftit li xejn tarak.
Mifsud Camilleri. U jien ftit li xejn nara *lilek*.

Netta. Tajjeb, inċedi. Ma kontx se nistaqsik qabel tgħidli int... iżda ma nistax nissaporti nistenna iżjed.
Mifsud Camilleri. Tixtieq tkun taf xi ħaġa?
Netta. Tessie Sultana ħatja jew mhix?
Mifsud Camilleri. Dawk, ruħi, huma żewġ mistoqsijiet li waħda minnhom biss kienet deċiża mill-ġurija.
Netta. Qed itallagħhomli! Salvator, qed nistenna t-tweġiba.
Mifsud Camilleri. (*iqaħqaħ*) Membri tal-ġurija, qiegħed quddiemkom illum...
Netta. Qalbi, m'għandix għalfejn noqgħod nisma' d-diskors kollu li għamilt fl-aħħar tal-ġuri.
Mifsud Camilleri. Attwalment kont se nibda bid-diskors tal-ftuħ.
Netta. Forsi tista' ssemmi l-iktar partijiet importanti.
Mifsud Camilleri. X'jiġifieri? Dak insult!

Tidħol Rizzo bil-kafé ta' Netta u tisimgħu jgħajjat.

Rizzo. Il-kafé, sinjura.
Netta. (*lil żewġha*) Trid kikkra kafé? (*Ma jkunx irid*) Grazzi, Stella.

Rizzo tidħol.

Mifsud Camilleri. Tajjeb, niġu mela għall-għeluq. Membri tal-ġurija, forsi tħossu li l-Prosekuzzjoni, hi u tippreżenta l-każ, għamlet fjask kbir għax bdiet b'mod kaotiku u mexxiet fil-konfużjoni.
Netta. Kemm kont goff, Salvator. Min jaf x'ħaseb dwarek Thomas Borg Bugeja.
Mifsud Camilleri. Forsi mhux wisq. Isma', jien se noqgħod għal interruzzjonijiet bla sens? Inti agħar minn xhud ostili, ruħi. Fejn kont wasalt?
Netta. Fil-konfużjoni.
Mifsud Camilleri. Il-fjask kbir tal-Prosekuzzjoni li tipproduċi evidenza li kapaċi żżomm iebes għal kontroeżami... evidenza li meta tikkonsidraha sewwa, issib li m'hi xejn ħlief trufijiet u rqajja, debboli u immaġinarji.
Netta. Tgħid Borg Bugeja ma pprotestax?
Mifsud Camilleri. Le, ruħi. Dak mhux bħalek. Dak jaf li m'għandux jinterrompi d-diskors finali ta' l-avukat tad-difiża. Fejn kont wasalt?
Netta. Debboli u immaġinarji.
Mifsud Camilleri. Fl-ogħla grad. Evidenza li fil-kontroeżami wriet li m'hi xejn ħlief għajdut – xejn dirett u żgur. Evidenza li intom, membri tal-ġurija, mitluba toqogħdu fuqha biex tiddeċiedu d-destin ta' l-akkużata Tessie Sultana.

Mifsud Camilleri jagħmel mossi eżaġerati lejn martu li ġġib ruħha bħallikieku kienet Tessie Sultana. Mifsud Camilleri juri lilha b'sebgħu.

Mifsud Camilleri. Possibbli li din is-sinjura delikata u ġentili rnexxielha tegħleb raġel twil sitt piedi u jiżen 182 libbra u ddaħħallu mqass f'ġismu – mhux darba – iżda seba' darbiet?
Netta. (*tiġi f'tagħha*) Seta' kien rieqed.

Mifsud Camilleri. Netta!

Mifsud Camilleri jerġa' jagħmel il-mossi lejn martu li terġa' tagħmilha ta' Tessie Sultana.

Mifsud Camilleri. L-akkużata qatt ma ppruvat taħbi l-fatt li kellha x'taqsam sesswalment mal-mejjet... iżda min minkom ġurati lest li jibgħat mara żagħżugħa l-ħabs għal għomorha... fuq l-unika akkuża li kkommetiet adulterju?
Netta. (*terġa' tiġi f'tagħha*) Iżda hi mhux fuq hekk biss kienet akkużata...
Mifsud Camilleri. (*jaqbad s-sarvetta minn fuq il-pultruna u jitfagħhielha*) Nissuġġerixxi li din l-evidenza mhix bażi li fuqha tibni każ kontra l-akkużata – u ċertament mhix bażi ta' kundanna għal qtil. Tridu tkunu ċerti *bla dubju ta' xejn* li hi hija qattiela. Nirrepeti, *ċerti* li din il-mara debboli u li ġġiblek ħasra tat b'dak l-imqass għal darba darbtejn, tliet darbiet... u iktar f'ġisem dak ir-raġel daqsiex.
Netta. Daqsiex! (*Titniegħed*) Mhux ħażin. Mbagħad?
Mifsud Camilleri. Mbagħad l-Imħallef Tabone Scicluna għamel rikapitulazzjoni u staqsa min kien għamel id-delitt jekk ma kinitx Tessie Sultana.
Netta. Punt tajjeb.
Mifsud Camilleri. Ħass ukoll li l-ispjegazzjoni tal-klijent tiegħi għall-marki ta' subgħajha fuq l-imqass ma kinitx konvinċenti. Huwa faħħar lil Borg Bugeja għar-reqqa fil-prosekuzzjoni u lili għall-kuraġġ li wrejt fid-difiża – li ma nafx x'ried jgħid biha. U wara l-ġuri rtiraw.
Netta. (*wara pawsa*) Ejja, Salvator, mbagħad?
Mifsud Camilleri. Wara tliet sigħat bagħtu nota biex jgħidu li ma setgħux jaqblu.
Netta. U?
Mifsud Camilleri. Fl-aħħar b'verdett ta' maġġoranza ta' għaxra kontra tnejn – Tessie Sultana instabet... (*pawsa*) mhix ħatja.
Netta. Jiġifieri kienet innoċenti.
Mifsud Camilleri. Netta, ruħi, smajt kelma milli għedt? Il-ġurati kienu konvinti bil-preżentazzjoni tad-difiża mhux bil-każ tagħha.
Netta. Jiġifieri issa x'ħa jiġri minn Sultana?
Mifsud Camilleri. Min jaf! Telqet mill-qorti tibki kemm tiflaħ mingħajr ma qalet kelma lil tal-gazzetti.
Netta. Dik turi ċerta sensittività.
Mifsud Camilleri. Sensittività t'għajni! Qaluli li biegħet l-istorja esklussiva tagħha lill-gazzetta minnhom għal ma nafx kemm flus. Nifhem li wegħdet li tikxef lil min qatel lill-maħbub tagħha.
Netta. Tkun imbarazzanti ħafna.
Mifsud Camilleri. Għal Borg Bugeja u għal ħadd iżjed. Meta tammetti li kienet hi. Ma rridx ninsa nixtri kopja tal-gazzetta nhar il-Ħadd.
Netta. Borg Bugeja kif ħadu l-verdett?
Mifsud Camilleri. Ħareġ mill-qorti b'ħafna għaġġla u b'geddum sa l-art. Ma jafx jieħu telfa minkejja li għandu ħafna prattika.
Netta. U int qatt ma turi simpatija lejn il-povru raġel.
Mifsud Camilleri. Le, qatt. Hu jġibha b'idejh, sodisfatt b'dak li jagħmel...
Netta. Salvator, kif m'għandek l-ebda rispett lejn Borg Bugeja?

Mifsud Camilleri. Rispett lejn Borg Bugeja? Għaliex għandi jkolli rispett lejh? Ejja, ħa nixorbu waħda sew biex niċċelebraw.
Netta. Kellek ċans tiekol?
Mifsud Camilleri. Insomma, fil-qorti stess. Iżda ma kienx hemm inbid tajjeb. Il-qorti marret fl-estrem fejn ikun hemm provi ta' innoċenza. L-uniku nbid li tista' tixtri huwa Blue Nun.
Netta. Tajjeb, mela nduru għall-Mouton Rothschild.
Mifsud Camilleri. Le għax wasalna fl-aħħar.
Netta. Qed niċċelebraw, jew m'aħniex? Hekk jew hekk, jiena diġà ferrajt flixkun f'ieħor.
Mifsud Camilleri. Mara ħażina, int minn dejjem kont taf li se nerbaħ jien, hux?

Iċempel it-telefon. Twieġeb Netta.

Netta. Hello?... Iva. (Lil żewġha) Is-Sur Chetcuti.
Mifsud Camilleri. Chetcuti?
Netta. Qal li importanti.
Mifsud Camilleri. Tajjeb.
Netta. Waqt li qed tkellmu, ngħid lil Stella biex iġġib l-inbid.

Toħroġ Netta. Mifsud Camilleri jersaq lejn it-telefon.

Mifsud Camilleri. Għidli Chetcuti. (*Jisma'*) Ikollok tbiegħhom sa ma jagħlaq il-kummerċ għada... Iva, iżda kif ridtni nkun naf li l-gvern kien se jibgħat l-ispetturi? Biegħhom. Tinkwetax għad-defiċit. (*Iħares lejn il-bieb*) Ma ndumx ma nirranġa kollox...

Tidħol Rizzo bl-inbid.

Mifsud Camilleri. Tisfurzanix. Is-sieħeb prinċipali tiegħek jibqa' wieħed mill-iktar ħbieb intimi tiegħi. (*Iħares u jara lil Rizzo*) Barra! Mara stupida! Itlaq 'il barra!

Rizzo titlaq tiġri 'l barra. Mifsud Camilleri jerġa' jitkellem fit-telefon iżda jħares lejn il-bieb li minnu tkun ħarġet Rizzo.

Mifsud Camilleri. Ċempilli għada fl-uffiċċju. Sa dak il-ħin inkun ksibt il-flus. (*Isabbat it-telefon waqt li tidħol Netta)*

Netta. Salvator, għaliex għajjat ma' Stella?
Mifsud Camilleri. Toqgħod tissemma dak li mhux affari tagħha li tkun taf.
Netta. Mhux veru. Dik lanqas tifhem xi tkun qed tgħid u int taf. Ma tistax tkun mara iktar onesta u leali milli hi.
Mifsud Camilleri. Leali lejk, forsi.
Netta. Nixtieqek tiskuża ruħek... għalkemm naf li ma tasalx... Ikolli nagħmilha għalik. Jaqaw is-Sur Chetcuti nkwetak?
Mifsud Camilleri. Le, le.
Netta. Mela min? Xi klijent?
Mifsud Camilleri. Le... iva, klijent. Għedtlu biex iċempilli għada fl-uffiċċju.

Netta. Jiddispjaċini. Li kont naf kont inġiblu skuża. Iżda qal li kienet xi ħaġa importanti.
Mifsud Camilleri. Iva, naf. Iżda l-importanza hija relattiva, mhux hekk? Għalija, inti biss importanti. (*Joffrilha tazza nbid*) Tkompli miegħi?
Netta. (*Tieħu t-tazza*) Hija okkażjoni speċjali. (*Terfa' t-tazza*) Nifraħlek, Salvator. Ma jmissnix ngħidha la kulħadd jgħidhielek, iżda żgur li kienet vittorja.
Mifsud Camilleri. Xi ftit jew wisq.
Netta. X'inhi din... xi qrara? Trid tgħid li m'intix infallibbli?
Mifsud Camilleri. Kultant nagħmel xi żball oħxon ukoll.
Netta. Għidli. Jekk jogħġbok. Għandek xi problema, Salvator?

Iħarsu ċass lejn xulxin għal ftit ħin bħallikieku jkun se jammetti xi ħaġa. Tidħol Rizzo.

Rizzo. Trid ftit kafé ieħor, sinjura?
Netta. Le, grazzi.

Rizzo toħroġ

Mifsud Camilleri. Innota jekk jogħġbok li lili m'offritlix kikkra kafé.
Netta. Hi taf int xi tħobb tixrob, u fuq kollox, kif tmur magħha, ma tagħtihiex tort. Titwerwer minnek.
Mifsud Camilleri. Jien lest li nispjegalha dwar l-inbieħ u l-gdim jekk inkun naf żgur li tifhimni...
Netta. U hi hekk tħares lejk, bħala xi tip ta' kelb selvaġġ. Tlift servi biżżejjed matul is-snin minħabba t-temperament tiegħek.
Mifsud Camilleri. Naf iżda issa qed insir iktar dħuli. Ma ndunajtx? Inwiegħdek li ma nerġax ninbħilha.
Netta. Tajjeb għax għandha idea ħażina tiegħek. Dnub għax inti tassew bniedem għażiż.
Mifsud Camilleri. Taħseb? Għandek raġun. Infatti int għandek ġudizzju mill-aqwa u gosti impekkabbli. Int minn dejjem hekk kont. Jien għalhekk iżżewwiġtek. Ħa nixorbu ieħor...
Netta. Attent għax ikollok tiftaħ flixkun ieħor. Kważi spiċċa kollu.
Mifsud Camilleri. (*jirreċta*) Dment li bejnietna t-tnejn, ħa nispiċċaw il-kaxxa kollha.
Netta. Le, aħjar nibżgħu għalih. Ixorbu biex tiftakar fija.
Mifsud Camilleri. Qalbi Netta...
Netta. Taf x'ridt ngħid... xi ħaġa li dejjem qsamna flimkien... xi ħaġa li 'l quddiem iġġagħlek tiftakar.
Mifsud Camilleri. Ma jkollix bżonn l-inbid biex jgħinni.
Netta. Naf iżda hija xewqa. Tridx ingagħal li l-aħħar ftit fliexken jiġu moħbija?
Mifsud Camilleri. Le x'jiġifieri? Xorta waħda ma ndumx ma nerġa' nsibhom. Nispiċċahom meta ma tkunx qed tħares.
Netta. Mela narrestak għax tkun sraqt.
Mifsud Camilleri. Ikollok biċċa xogħol biex iġġib il-provi.
Netta. Għaliex?
Mifsud Camilleri. Għax qabel ma l-każ jidher quddiem il-qorti jien inkun diġà qridt l-evidenza.
Netta. Dak serq mod ieħor. Ninforma lill-Avukat tal-Prosekuzzjoni bil-fatti kollha.

Mifsud Camilleri. Naturalment l-għaġeb Thomas Borg Bugeja.
Netta. Naturalment. Avukat l-iktar distint.
Mifsud Camilleri. Bniedem stupidu u pompuż.
Netta. U mmur nixhed jien personalment. "Fis-sakra, Sur Imħallef, dejjem fis-sakra, il-ħajja miżżewġa tagħna kollha."
Mifsud Camilleri. (*ikompli magħha*) Mara kattiva u ppreġudikata li qatt ma wriet ħniena u simpatija tant li wasslet lil żewġha – bniedem kwiet u tolleranti – biex isib refuġju fil-flixkun.
Netta. Sakranazz bla kontrol li kien jaf li x-xorb kien qed iherrilu moħħu. Iżda kien... imħawwad wisq... biex jieqaf. Kellu biża' sigrieta li xi darba r-rival iżgħar minnu jikkonfrontah u jumiljah...
Mifsud Camilleri. Iżgħar! Se jiddispjaċik għal dan il-kliem, mara! (*Jerfa' l-flixkun ta' l-inbid u jheddidha bih)*
Netta. Le, ssawatnix! Terġax issawwatni! Ma niflaħx iżjed. (*Titkellem normali u bil-mod*) Mhux bl-inbid Rothschild...!
Mifsud Camilleri. (*iniżżel il-flixkun*) Ma rridx naħlih fuqek, mara. Ikolli nsib flixkun ta' nbid ordinarju.
Netta. Nammetti...

Mifsud Camilleri jqiegħed maktur fuq rasu u nuċċali fuq imnieħru u jagħmilha ta' mħallef

Mifsud Camilleri. Netta Mifsud Camilleri, tnax-il raġel sabuk ħatja ta' delitt faħxi...
Netta. M'hemmx imqar mara waħda fost il-ġurati?
Mifsud Camilleri. ... li xlejt b'mod falz, gergirt u dejjaqt mingħajr waqfien lill-akkużat, l-avukat Salvatore Mifsud Camilleri, li għal 28 sena sħaħ kien attent, ġentili, ta' temperament tajjeb u jaf iħobb. Għandek xi tgħid qabel ngħaddi għas-sentenza?
Netta. Ikollok ħniena... jekk jogħġbok
Mifsud Camilleri. M'għandix għażla f'din il-materja. Ikolli nagħti sentenza massima kif titlob il-liġi. Nikkundannak għal ħmistax-il sena... iktar... ma' Salvatore Mifsud Camilleri.
Netta. Nappella.
Mifsud Camilleri. L-appell mhux milqugħ.
Netta. Le, Salvator.
Mifsud Camilleri. Għaliex iż-żgħażagħ dejjem jassumu li l-imħabba hija l-prerogattiva tagħhom?
Netta. Tkunx sentimentali, ruħi Salvator. Ejja nispiċċaw dak il-flixkun.
Mifsud Camilleri. Idea tajba... int tħossok tajba, Netta?
Netta. (*isserraħ dahrha*) Iva... Kompli daħħaqni... B'hekk inħossni aħjar.

Taħbita fuq il-bieb u tidħol Rizzo

Mifsud Camilleri. Għall-erwieħ, sirna prudenti fl-aħħar. Qed tara, ippersevera u l-messaġġ fl-aħħar jasal.
Netta. Xi trid, Stella?

Rizzo. Għax il-lejla trid tieħu l-pillola ta' darba fil-ġimgħa, sinjura. (*Tieħu l-flieken tal-pilloli mill-kexxun tal-mejda fejn hemm it-telefon)*
Netta. Iva... grazzi.
Mifsud Camilleri. Marka ħażina oħra lis-sinjur... m'hemmx hot-water bottle fuq in-naħa tiegħu tas-sodda l-lejla.

Rizzo tagħti l-fliexken tal-pilloli u tazza ilma lil Netta waqt li Mifsud Camilleri jersaq bil-mod warajha.

Rizzo. Il-lejl it-tajjeb, sinjura.
Netta. Il-lejl it-tajjeb, Stella.
Micallef Camilleri (*jirreċta b'vuċi għolja*) Niżżi ħajr 'l Alla, il-ħajja ma setgħetx tkun agħar.

Rizzo toħroġ tiġri 'l barra.

Netta. Trid tiftakar li l-memorji li għandha tal-ħajja miżżewġa mhumiex memorji sbieħ. U li tgħix waħdek mhix faċli.
Mifsud Camilleri. (*jirreċta*) "Waħedha sakemm mietet, Bessie Bighead, impjegata u mwielda f'dar tal-fqar, b'riħa fuqha tal-maqjel tal-baqar tonħor b'ħoss baxx u aħrax fuq sufan tat-tiben f'raff f'Salt Lake Farm u taqta' bukkett żgħir ta' margeriti biex tqiegħdu fuq il-qabar ta' Gomer Owen li darba biesha ħdejn il-maqjel tal-ħnieżer meta ma kinitx qed tħares u qatt ma reġa' biesha iżjed, anke jekk kienet tħares il-ħin kollu."

Netta tibda tidħaq iżda tibda tħoss ħafna wġigħ.

Mifsud Camilleri. Skużani, Netta. (*isabbarha*)
Netta. Jiena sirt piż kbir għalik.
Mifsud Camilleri. Lanqas xejn.
Netta. Salvator, jiena ninkweta għalik. M'intix taċċetta s-sitwazzjoni tassew. Irridek tlesti ruħek kif qed nagħmel jien. Ma rridekx issir wieħed xiħ stramb fil-klabb bħal ma hu Buhagiar. Nispera li terġa' tiżżewweġ armla li taf issajjar.
Mifsud Camilleri. Ma rridx nisimgħek tgħid ħmerijiet bħal dawn. Jiena ma rrid lil ħadd iżjed, qalbi.
Netta. Int għandek ħajja twila x'tgħix u ħafna iktar suċċessi.
Mifsud Camilleri. Iżda ma' min tridni naqsam ħajti, Netta tiegħi? Biex tgawdi l-valur tal-kuntentizza trid taqsamha ma' xiħadd li tħobb. Fejn tridni mmur u ma' min tridni naqsam ir-rebħa meta l-ġurati jgħidu "Mhux ħati"? Ma jkun hemm ħadd ma' min ingorr kontra l-imħallef ippreġudikat, ħadd lil min ngħid dwar l-aħħar skandlu fl-avukatura. Ħadd li jżommli jdejja u jgħidli, "Minkejja l-eżaġerazzjonijiet tiegħek, jiena xorta waħda nħobbok".
Netta. Salvator...
Mifsud Camilleri. Ma nistax nifhem għaliex għandek tmut, għalhekk tgħidlix biex inkun raġonevoli, prattiku u fuq kollox loġiku. Jiena wkoll irrid "nirrabja, nirrabja kontra l-mewt tad-dawl".
Netta. Iżda jien ma rridekx tirrabja.

Mifsud Camilleri. M'intix tara x'se jiġrili? Stephen iqaqi fuqi qisu tiġieġa. Robert jirrispettani daqslikieku kien ibni l-kbir, ommi dejjem fuq it-telefon, il-ħin kollu tistaqsini kif jien. U fil-kurituri tal-qorti ma jdumux ma jibdew jgħidu, "Mhuwiex nofs ir-raġel li kien". Mbagħad malajr isir magħruf is-sigriet tiegħi. Mingħajrek jiena inqas minn nofs raġel.
Netta. Salvator, inħobbok. Għinni mmur fis-sodda.
Mifsud Camilleri. Skużani li bqajt inlablab. Biss nirringrazzja 'l Alla li tani lilek iżda ma nafx x'għamiltlu biex huwa rrabjat għalija u mhux se jħallik ftit ieħor miegħi.
Netta. Kien diskors ta' l-għeluq tassew sabiħ iżda għandek bżonn tkun iktar raġonevoli. Ejja.

Mifsud Camilleri u martu joħorġu biex jitilgħu fuq. Rizzo tidħol mill-kċina, tħares lejn il-fliexken tal-pilloli fuq il-mejda u titfi d-dwal. Jintfew id-dwal u tingħalaq il-purtiera.

Jinstemgħu l-ilħna 3

Borg Bugeja. U dak il-lejl, Netta ħadet din il-pillola ta' darba fil-ġimgħa, il-ħamra?
Rizzo. Iva.
Borg Bugeja. Mbagħad ħadet il-pillola l-bajda ta' l-irqad, hux?
Rizzo. Iva. Kienu xi l-għaxra nieqes kwart.
Borg Bugeja. Jiġifieri ma kinitx ħadet il-pillola l-ħamra mill-inqas tmint ijiem qabel, hux hekk?
Rizzo. Hekk hu, sewwa qed tgħid. Dawk kienu l-ordnijiet tat-tabib Vella Azzopardi.
Borg Bugeja. Qed nifhem. U Dr. Mifsud Camilleri kien fil-kamra dak il-ħin?
Rizzo. Iva, hemm kien.
Borg Bugeja. U ra dak li kien qed jiġri?
Rizzo. Żgur. Mhux hemm bilwieqfa ħdejna kien?
Borg Bugeja. Iżda Dr Mifsud Camilleri kien jaf liema pillola kienet qed tieħu martu?
Rizzo. Bilfors li kien jaf għax kull meta kont nagħtihielha dejjem kont nirreferi għaliha bħala l-pillola ta' darba fil-ġimgħa.
Borg Bugeja. Dejjem? Jiġifieri Dr. Mifsud Camilleri kien semgħek tirreferi għaliha b'dak il-mod ħafna drabi qabel.
Rizzo. Iva, kemm-il darba.

Jispiċċaw l-ilħna.

Xena 4

Iktar tard dak il-lejl. Meta tinfetaħ il-purtiera Netta tkun mixħuta ma' l-art bejn il-pultruna u s-siġġu fuq il-lemin. Wara ftit ħin Mifsud Camilleri jinstema' jsejħilha. Jinżel it-taraġ u jidħol fis-salott.

Mifsud Camilleri. (*jixgħel id-dawl*) Netta? Netta! (*jaraha*) Ġesù ħanin, Netta! Kollox sew? X'ġara?
Netta. Naħseb li waqajt.
Mifsud Camilleri. Jiddispjaċini... Ma ndunajtx li kont qomt. Weġġgħajt?

Netta. Naħseb li benġilt drieghi, xejn iżjed.
Mifsud Camilleri. Għaliex ma sejjaħtlix?
Netta. Kont tidher għajjien wara l-ġuri. Ma ridtx inqajmek.
Mifsud Camilleri. Għamilt ħażin.
Netta. Insomma, issa la qomt nixtieq kikkra te.
Mifsud Camilleri. Mela le.
Netta. Jekk nista' nieħu pillola oħra jħossni aħjar.
Mifsud Camilleri. Tajjeb...

Mifsud Camilleri joħroġ mill-bieb li jagħti għall-kamra ta' l-ikel. Netta tipprova tilħaq il-gabarré bil-fliexken tal-pilloli minn fuq il-mejda iżda l-uġigħ ma jħallihiex u ma jirnexxilhiex.

Mifsud Camilleri. (*jirreċta minn ġewwa*) "Dħalt tixxengel fis-sakra daqs djaknu, ibni, b'barmil kbir bl-ilma u b'bixkilla mimlija birra u ħarist lejja u għedtli, 'Alla wasal!' hekk għedtli." (*jidħol u jitkellem b'vuċi normali*) Lanqas indunajt li kont xrobt daqshekk għax kieku kont nisimgħek tqum. Ħa nagħmel il-kitla.
Netta. Grazzi, Salvator. Nispera li ma ndumx sejra hekk. Ma naħsibx li niflaħ intul wisq. Inħoss li l-uġigħ qed jiżdied minn ġurnata għall-oħra. Qed nipprova nibqa' ħajja għalik. Iżda għandi bżonn nitolbok tħallini mmur.
Mifsud Camilleri. (*wara pawsa*) Iżda għadek lanqas żbart il-ward.
Netta. (*tipprova tidħaq*) Kemm int ħelu, Salvator. U kemm inħobbok.
Mifsud Camilleri. U jien inħobb lilek. (*biċ-ċajt*) Iżda issa se jkolli nħallik.
Netta. Għaliex?
Mifsud Camilleri. Għax qed nisma' l-kitla tagħli.

Mifsud Camilleri joħroġ. Netta tilħaq il-pilloli iżda ma jirnexxiliex tiftaħ il-flixkun. Mifsud Camilleri jiġi lura b'kikkra te.

Mifsud Camilleri. Ma stajtx insib l-Earl Grey iżda sibt żewġ boroż tat-te... dawk li jixorbu bħalhom ix-xadini fuq it-television.
Netta. Meta tqiegħed il-pillola fit-te... ħalliha ddub. Iktar faċli għalija neħodha hekk.

Tgħaddi l-flixkun lil Mifsud Camilleri iżda l-udjenza ma jistgħux jaraw il-kulur tal-pilloli. Rizzo titfaċċa fuq it-taraġ. Mifsud Camilleri b'dahru lejha jitfa l-pillola fit-te u jmur bilqiegħda fuq pultruna ħdejn martu.

Netta. Grazzi... (*tixrob it-te*)
Mifsud Camilleri. Netta...
Netta. Le... tgħid xejn iżjed, Salvator. Inħossni għajjiena wisq, anke biex nidħaq.

Wara li Rizzo tara lil Netta tixrob it-te, terġa' titla' 'l fuq.

Netta. Issa nkun aħjar, Salvator...
Mifsud Camilleri (*jirreċta*) "Inħobbok sa ma tifridna l-mewt imbagħad inkunu flimkien għal dejjem ta' dejjem. Illum wasal pakkett biż-żagarelli minn Carmathen, kollha kuluri

tal-qawsalla. Kemm nixtieq norbotlok żagarella bajda f'xagħrek imma ma jistax ikun. Dal-lejl ħlomt li kont imxarrba għasra u poġġejt f'ħoġri hekk kif ir-reverendu Jenkins niżel fit-triq. Qed nara li għandek sirena f'ħoġrok qalli u neħħa l-kappell. Huwa nisrani tassew. Mhux bħal Cherry Owen li qalli li messni tfajtha 'l hemm... Qalbi qiegħda f'ħobbok u tiegħek qiegħda f'tiegħi. Alla jkun miegħek Myfanwy Price u jżommok sabiħa għalija fid-dar tiegħu tas-sema." (*Bil-mod, imbeżża'*) Netta... Le, Netta, jekk jogħġbok... Aħfirli... tmurx għalissa. (*ikompli jolfoq*)

Id-dwal jintfew bil-mod u tingħalaq il-purtiera.

Jinstemgħu l-ilħna 4.

Mħallef. Meta tkunu wżintu l-evidenza kollha kif ġiet ippreżentata lilkom, mbagħad ikollkom tiddeċiedu fuq il-verdett tagħkom. Inkun qed nagħmel ħażin jekk ngħidilkom kif naħsibha jien. Il-verdett huwa tagħkom u tagħkom biss. Neħħu minn moħħkom ir-rabja, is-simpatija u kull emozzjoni oħra. Jekk l-evidenza ma tkunx ta' sodisfazzjon għalikom u bla dubju ta' xejn, il-verdett tagħkom għandu jkun "Mhux ħati". Min-naħa l-oħra, jekk tkunu sodisfatti, il-verdett, anke jekk ma jinżilx tajjeb, għandu jkun "Ħati". Ma ngħirx għal din il-biċċa xogħol iebsa li għandkom iżda tridu tkunu deċiżi fid-dmir tagħkom. Meta l-Prim Ġurat jieħu l-ġurament, intom tirtiraw biex tikkunsidraw l-verdett tagħkom u meta jasal il-ħin tiġu lura u tgħiduli bid-deċiżjoni tagħkom.

Skrivan. L-akkużat iqum bilwieqfa. Il-Prim Ġurat jekk jogħġbu jqum bilwieqfa. Sur Prim Ġurat, il-priġunier Dr Salvatore Mifsud Camilleri huwa ħati jew mhux ħati ta' qtil?

Jispiċċaw l-ilħna.

<u>Xena 5</u>

Is-salott fid-dar ta' Mifsud Camilleri xi ġimgħatejn wara l-ġuri. Il-ħin huwa t-8 p.m. Mifsud Camilleri bilwieqfa ħdejn l-iskrivanija b'dahru lejn l-udjenza. L-arloġġ idoqq it-8 u wara l-ħames tokk iċċempel il-qanpiena tal-bieb ta' barra. Pawsa qasira u jidħol Hili Said.

Mifsud Camilleri. Ma setax kien ħaddieħor ħliefek. Idħol, Stephen. Eżatt fil-ħin.
Hili Said. Qed nieħu pjaċir li għedtli niġi. Kont qed tgħix qisek eremita mill-ġuri 'l hawn... bit-telefon maqlugħ, l-ittri ma tweġibhomx... lanqas biss trid tiltaqa' ma' l-aqwa ħbieb.
Mifsud Camilleri. Issa weġibt kull ittra li rċevejt u anke ktibt xi ftit jien ukoll, (*iqiegħed it-telefon f'postu*) it-telefon qiegħed f'postu u inti ġejt mistieden tixrob miegħi.
Hili Said. (*jara l-flixkun tal-pilloli l-ħomor*) Dawn x'qed jagħmlu hawn? (*jeħodhom f'idu*)
Mifsud Camilleri. Il-pulizija ġabuhom lura. Kelli anke niffirma għalihom. Wara kollox, dawk kienu ta' Netta u Netta ħalliet kollox lili, bħal ma Thomas Borg Bugeja kien akkanit li jgħidilna.

Hili Said. Issa għadda kollox. Kienet esperjenza xejn pjaċevoli iżda b'konklużjoni sodisfaċenti. (*Mifsud Camilleri jnewwillu tazza bix-xorb*) Ejja almenu nixorbu fuq din. Mouton Rothschild?
Mifsud Camilleri. Iva, l-aħħar flixkun. Netta riditni nibża' għalih għal xi okkażjoni speċjali. Ippreferixxejt li nixrobhom... waħdi, biha fi ħsibijieti – bħala ċelebrazzjoni ta' għamla differenti... iżda ridtek taqsam miegħi dan l-aħħar wieħed.
Hili Said. Ejja... ħa nagħmlu din okkażjoni iktar sabiħa, Salvator. Għandi f'idejja każ straordinarju... ta' tifel li qatel lil ommu – kien jiddelitta bil-maġija s-sewda. Naf żgur li b'dan il-każ terġa' tikseb postok għal kollox fl-avukatura.
Mifsud Camilleri. Il-Każ tal-Qtil bil-Maġija s-Sewda. Taf li kważi qed tittantani? Iżda ma nistax immur lura lejn l-avukatura. Mhux possibbli.
Hili Said. Għaliex le?
Mifsud Camilleri. Għax jien kont li qtilt lil marti.
Hili Said. (*jeżita*) Kulħadd jaf li kien inċident.
Mifsud Camilleri. Le, Stephen. Sar apposta. Hekk riedet u ma stajtx nirrifjutaha. Kont inħobbha wisq.
Hili Said. Alla ħanin! Aħjar m'għedtli xejn. Għaliex m'għedtx lill-pulizija?
Mifsud Camilleri. Ħassejt li ma kinitx affari tagħhom.
Hili Said. Iżda int il-President tal-Kunsill ta' l-Avukatura u żgur li m'intix 'il fuq mil-liġi.
Mifsud Camilleri. Għal din l-okkażjoni ddeċidejt li nkun l-imħallef u l-ġurija tiegħi stess. Iżda kelli nuqqas ta' stima lejn l-onestà ta' Stella Rizzo u ċ-ċans li kellha li tgħid il-verità kif ratha hi.
Hili Said. Stajt għedt il-verità fil-qorti.
Mifsud Camilleri. Hekk għamilt iżda bil-kejl ta' wieħed politiku. Ma nħossnix li għedt xi gideb. Forsi kont ekonomiku fil-verità. X'inhi l-verità staqsa biċ-ċajt Pilatu, u ma stenniex it-tweġiba. Hawn xiħadd minna li qatt jista' jkun jaf is-sewwa kollu? Iżda jien kont beħsiebni ngħid kollox. Anke kont lestejt stqarrija u għażilt meta l-aħjar ħin li nagħmilha. Naf li kienet żgur tikkonvinċi lill-ġurija.
Hili Said. Mela għaliex m'għamilthiex?
Mifsud Camilleri. Għax f'daqqa waħda ndunajt li kont fi ġlieda vera. Borg Bugeja kien lest għalija... u kważi wasal biex jikkonvinċi lill-ġurija. Kieku dak il-ħin għedt il-verità, kienet tkun tidher bħala apoloġija patetika, attentat biex nitkaxkar mill-problemi tiegħi. Kieku għamilt dik l-istqarrija, dik li ridt nagħmel jien – ridt li nagħmilha bid-dinjità. Tħallix l-inbid hemm, Stephen. Dak l-aħħar minn 61 flixkun. F'daqqa waħda, Stephen, fhimt li Borg Bugeja u jien konna qisna bħal żewġ bhejjem fi ġlieda ħarxa għall-aħħar darba. U għall-ewwel darba kont ħallejtu jerbaħli.
Hili Said. Iżda għaliex?
Mifsud Camilleri. Għax min kont qed niddefendi (*juri lilu nnifsu*) ma kienx jinteressah ir-riżultat. Kont tlift l-unika ħaġa li kont inħobb u anke l-pjaċir li nerbaħ lil Borg Bugeja ma setax iġibli lura lil Netta. Iżda kont naf li kien se jkun l-aħħar każ tiegħi.
Hili Said. Kien żgur se jkun l-aħħar każ tiegħek. Wara din id-diskursata ta' bejnietna ma tista' qatt tittama li tmur lura fl-avukatura.
Mifsud Camilleri. Għalhekk stedintek biex tiġi... ħalli bniedem wieħed ikun jaf il-verità – il-verità kollha – għax inti l-iktar bniedem onest li naf, Stephen, u ħassejt il-bżonn li nispjega kollox lil xiħadd li nafda... u nirrispetta... Ħassejt ukoll il-bżonn ta' xiħadd

biex... jgħinni nispiċċa dan l-aħħar flixkun – b'tifkira ta' Netta tiegħi. Bilħaqq, ħallejt lilek dak li baqa' fil-kantina. Ma tantx fadal wisq issa li spiċċa l-Mouton Rothschild, iżda naf żgur li inti tapprezza dak li għad fadal.

Hili Said. (*iqum minn postu*) X'qed tipprova tgħidli?

Mifsud Camilleri. Ftit qabel wasalt int – int qatt m'int tard – blajt tliet pilloli Cyclotoxelix ma' l-ewwel tazza nbid li xrobt, li nafu li hija fatali. Bħal Netta – il-pilloli ta' darba fil-ġimgħa, dawk il-ħomor. Mietet mistrieħa, Stephen.

Hili Said jersaq lejn it-telefon

Mifsud Camilleri. Le, Stephen, jekk jogħġbok. Le. Grazzi, Stephen. Grazzi talli kont ġentili li ġejt, biex tkun miegħi. Jiena ktibt l-ittri li kelli nikteb u rranġajt dwar il-beni li għandi. Kollox f'postu kif għandu jkun. Ħallejt kollox fuq l-iskrivanija tiegħi biex tamministrah inti. Il-biċċa l-kbira tal-beni se jmur għall-karità. Naturalment ħadt ħsieb ommi u anke ħallej xi ħaġa lil Stella Rizzo. Ħadt pjaċir ħafna naqra fit-*Times* li Robert laħaq fejn kellu jilħaq. Kien ħaqqu. Jiddispjaċini biss li mhux se jkolli l-opportunità li nċanfru mill-bank ta' l-imħallef. Netta żgur li kienet tieħu gost għax kienet tħobbu. U żgur li kienet tieħu gost bil-ġuri tal-qtil tal-Maġija s-Sewda. Min jaf x'kienet tipprepara għall-ikel għal dik l-okkażjoni. Inti minn dejjem kont tajjeb biex taqta'... Għidli, x'taħseb li Netta kienet tlestielna għall-ikel lejlet il-ġuri tal-qtil tal-Maġija s-Sewda?

"Qed nara t-tfal tas-sajf fir-rovina tagħhom
U l-mewt ma jkollha l-ebda ħakma
Rabja, rabja għall-mewt tad-dawl
Se mmur bil-mod lejn il-lejl twajjeb."

Hili Said jitbaxxa fuq Mifsud Camilleri. Bil-mod jaqbad it-telefon u jdawwar numru hekk kif id-dwal jintfew bil-mod u –

Hili Said :Hello, l-ghassa tal-pulizija..... hawnhekk id-dar tal-avukat Mifsud Camilleri, iva ...f'Ta Xbiex. Nixtieq nirraporta li l-avukat siebtu mejjet id-dar tieghu. Jekk joghogbok ibghat ambulanza..... skuzi.... imma 'nt minn tahseb li ,nt biex tkun tista tiggudika!!! (Jaqta) Minn ahna.... sabiex nistghu nikkundanawh ghal ghemillu!

Tingħalaq il-purtiera.